

VISIE BUITENGEBIED BEEK

HET BESTE VAN TWEE WERELDEN

DEFINITIEF CONCEPT
8 NOVEMBER 2022

INHOUD

1 PROCES EN METHODIEK

AANLEIDING	6
PROCES EN SCOPE	7
METHODIEK	11

2 ANALYSE

BEEK IN VOGELVLUCHT	16
LANDSCHAPSTYPEN	18
NETWERKEN EN NEDERZETTINGSSTRUCTUREN	20
DOORSNIJDING DOOR INFRASTRUCTUUR	21
KERNEN EN VERDICHTING	22
KERNRANDEN	23
KERNKWALITEITEN NLZL	24
KERNKWALITEIT RELIËF	25
KERNKWALITEIT GROEN KARAKTER	26
KERNKWALITEIT OPEN-BESLOTEN RUIMTE	27
KERNKWALITEIT CULTUURHISTORIE	28
CONCLUSIE ANALYSE KERNKWALITEITEN	29
KANSEN EN KNELPUNTEN	30
CONCEPT	32

3 VISIE

VISIE	36
TOEKOMSTIG GROENBLAUW RAAMWERK	40
LANDBOUW	44
ENERGIE	48
WONEN IN HET BUITENGEBIED	52
WERKEN	54
RECREATIE EN TOERISME	56
LEIDENDE BEGINSELEN	58

COLOFON	61
---------	----

1

PROCES & METHODIEK

AANLEIDING

Het beleid rondom het buitengebied van de gemeente Beek is reeds uiteengezet in meerdere beleidsdocumenten. Echter, met de toename van nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen als de energietransitie, de landbouwtransitie en de klimaatadaptatie is een actualisatie van het huidige beleid benodigd. In de vergadering van de gemeenteraad is op 12 November 2020 besloten de motie “Visie buitengebied veur Baek” uit te voeren. Dit omvat het opstellen van een visie op het buitengebied van de gemeente Beek in de aanloop naar het opstellen van een Omgevingsvisie. Daarbij werd geconstateerd dat er in toenemende mate discussies zijn over de ruimtelijke inrichting van het buitengebied, maar een integraal kader ontbreekt.

De visie op het buitengebied balanceert een groot aantal toekomstige, maar gelijktijdig plaatsvindende, maatschappelijke opgaves. Transitie in de landbouw, natuur en biodiversiteit, de energietransitie, de klimaatadaptatie, het stikstofvraagstuk, de vorm en intensiteit van recreatie en toerisme, landelijk wonen en de relatie tussen landschap en werklocaties zijn voorbeelden hiervan.

De visie op het buitengebied is een waardevolle, op het landschap gebaseerde bouwsteen voor de nog op te stellen gemeentelijke Omgevingsvisie, de deeltwerkingen die daaruit voortvloeien en toekomstige ontwikkelingen in het landschap.

Deze visie is dus een eerste stap op weg naar toekomstige ontwikkelingen. Het stelt nu de kaders waarin toekomstige ontwikkelingen zich op een landschappelijk verankerde, duurzame en inspirerende wijze kunnen ontplooiën. Deze ontwikkelingen vinden vanzelfsprekend niet in een vacuüm plaats, maar worden gedragen en gedreven door interne en externe betrokkenheid.

Integraal denken en handelen staat centraal in deze visie. Het is dus geen handleiding die alleen uit de kast wordt gehaald als er problemen worden gesignaleerd. Integendeel, het is een document dat kaders stelt waarmee zorgvuldige afwegingen en keuzes gemaakt kunnen worden voor toekomstige transitie en ontwikkelingen.

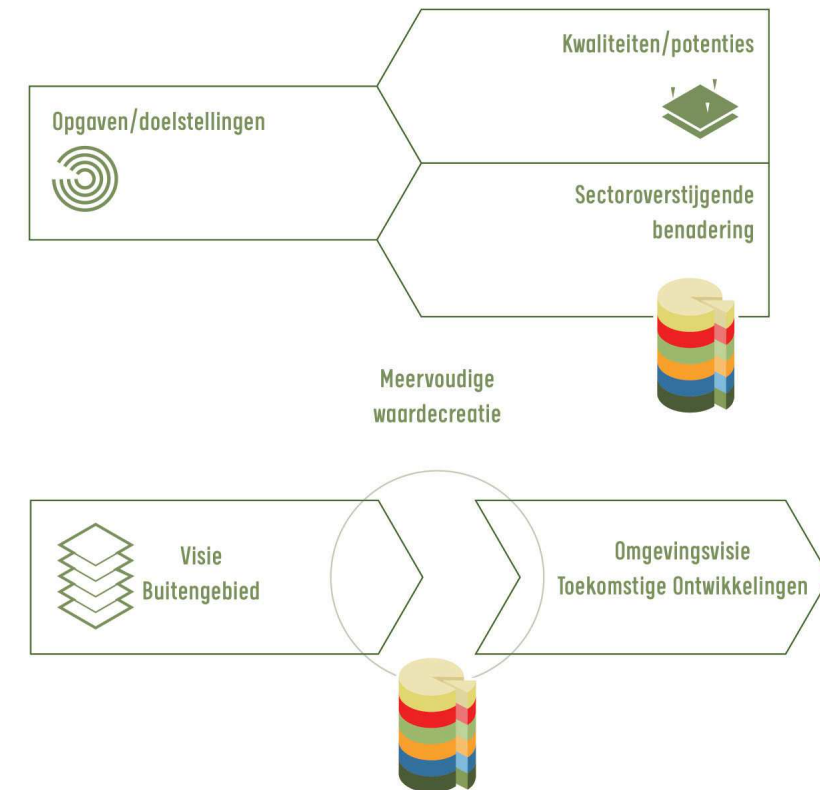
DOEL

De intentie van de visie is bij te dragen aan een proactieve en duurzame aanpak voor de ontwikkeling van het buitengebied als geheel (op systeemniveau, structuurniveau en lokale identiteit) en als inspiratie te dienen om de landschappelijke kenmerken mede aan de basis te laten staan van integrale (maatschappelijke) ontwikkelingen en het creëren van meervoudige meerwaarde.

Deze visie is een zelfbindend document, maar ook een open instrument waarmee toekomstige transitie en ontwikkelingen worden vormgegeven, en vormt een van de bouwstenen voor de nog op te stellen Omgevingsvisie.

Door een heldere visie op te stellen kunnen toekomstige ontwikkelingen in het landschap zodanig worden georganiseerd dat duurzame ontwikkeling gegarandeerd wordt, en de kwaliteiten van het buitengebied behouden en versterkt worden.

Daarmee heeft deze visie waarde voorbij het opstellen van een Omgevingsvisie die primair invulling geeft aan de opgaves die nu spelen. Mochten toekomstige ontwikkelingen zich aandienen, kan deze visie weer als leidraad dienen.

PROCES EN SCOPE

De rolverdeling van alle belanghebbenden (de gemeenschap in de brede zin, en de gemeente) is een cruciaal onderdeel van deze visie.

De verhouding tussen overheden, burgers en ondernemers wijzigt door meer en vroegere participatie. Door mee te bewegen met deze ontwikkeling kunnen kansen worden gecreëerd die lokaal draagvlak genieten, het lokale en regionale ondernemingsklimaat stimuleren, en het buitengebied duurzaam ontwikkelen en behouden.

Ter voorbereiding op bestuurlijke behandeling is een kernteam ingericht. Dit kernteam heeft diverse keren over de inhoud en het proces vergaderd. In het kernteam heeft de projectleider van de gemeente en het team van ontwerp bureau HeusschenCopier deelgenomen. De tuinmansessies, bijeenkomsten met de klankbordgroep en behandeling in het college van burgemeester en wethouders en de commissie grondgebiedzaken zijn door dit kernteam voorbereid.

De beleidsinhoudelijke input vanuit de gemeente Beek werd georganiseerd middels een tweetal tuinmansessies, gehouden op 19 Oktober 2021 en 4 November 2021. In deze tuinmansessies werd informatie uit verschillende beleidsvelden (bijv. klimaat, energie, landbouw, natuur) bij elkaar gebracht. Aan de gemeentelijke vakspecialisten werd gevraagd om highlights toe te lichten van het vigerende beleid binnen hun discipline, kansen en knelpunten te benoemen en een beknopte doorkijk te geven naar mogelijk toekomstig beleid. Het betreft hier bijvoorbeeld beleid dat in het kader van de Omgevingsvisie/-wet moet worden gemaakt of dat nodig is vanwege nieuwe (maatschappelijke) vraagstukken. De tuinmansessies in combinatie met geregeld bestuurlijk klankborden vormen de interne route tot draagvlak voor de visie.

Aan deze sessies heeft een zo breed mogelijk palet van ambtelijke domeinen (water, mobiliteit, recreatie & toerisme, landbouw, natuur, energie, duurzaamheid, sociaal domein, bodem) deelgenomen om een volledig beeld te krijgen.

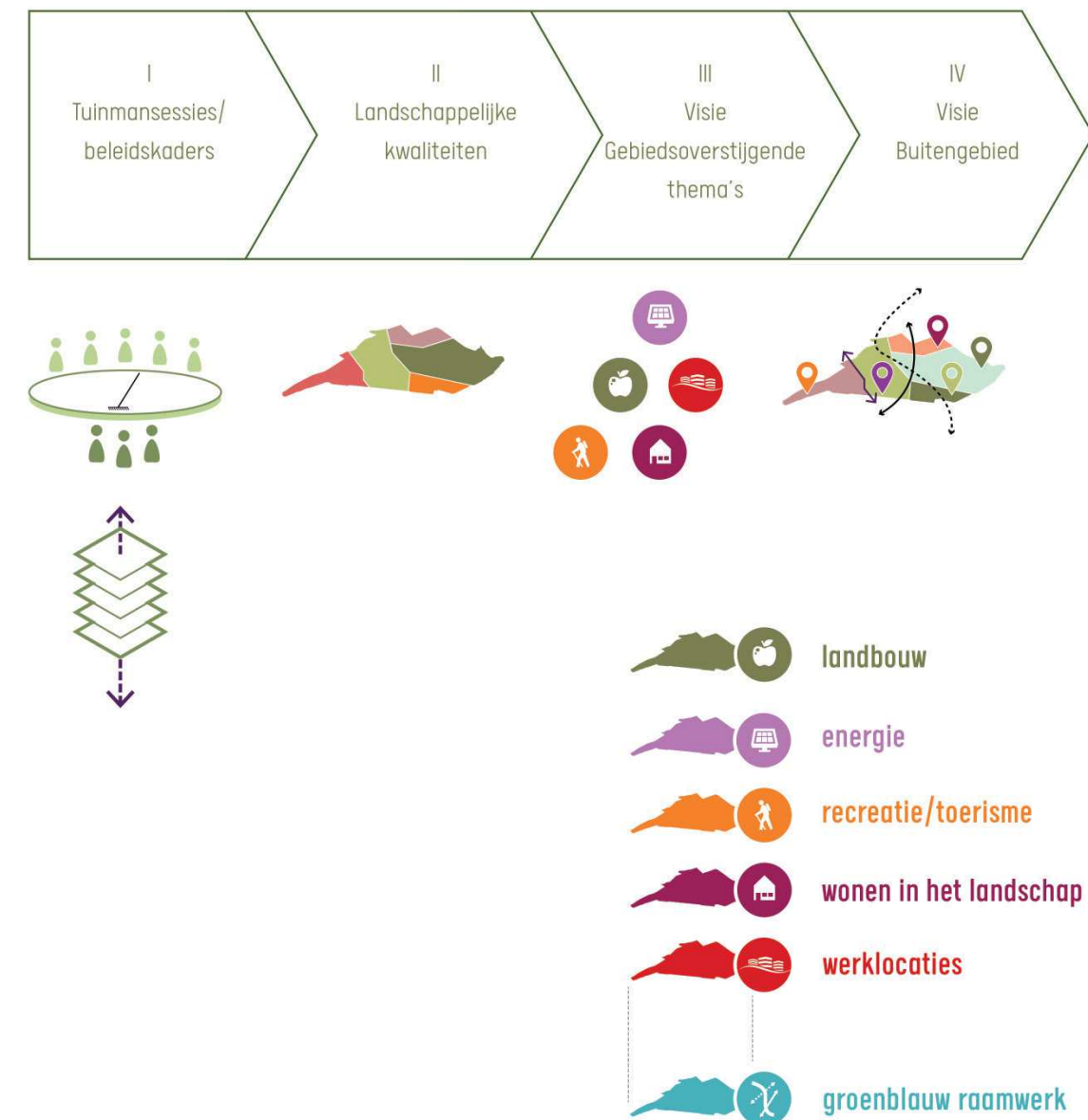
TUINMANSESSIES

Om de tuinmansessies te structureren is een enquête met vragen rondgestuurd. We vroegen de (beleids) medewerkers de antwoorden op onderstaande vragen over de relatie tussen bekende landschappelijke ontwikkelingen, de scope van de visie en de relatie met de nog op te stellen Omgevingsvisie te beantwoorden. Hierover is onderling de dialoog/discussie gevoerd.

KLANKBORDGROEP

Een speciaal voor de visie ingerichte klankbordgroep werd betrokken middels een fietstocht ("haalsessie") en een "brengsessie". Deelnemende partijen waren Heemkundevereniging Spau-Beek, IVN, LLTB, Vereniging Natuurmonumenten, Visit Zuid-Limburg, Waterschap Limburg en Stichting het Limburgs Landschap.

Doel van de fietstocht was om gezamenlijk te denken over ontwikkelingen, mogelijke knelpunten en oplossingen. De input die tijdens de fietstocht is opgehaald werd meegenomen in het proces. Het was niet de intentie om een gedetailleerd programma van sectorale belangen te schetsen tijdens de tocht, maar om de kaders te verkennen waarmee we de visie buitengebied op duurzame en gedragen wijze kan worden ontwikkeld.

De opgehaalde input bestaat uit:

- agrariërs zijn bereid tot aanleg kleine landschapselementen mits er een structurele vergoeding is;
- waterschap ziet koppelkansen bij aanleg kleine landschapselementen in relatie tot vasthouden en infiltreren water;
- behoud de vista vanaf de A76 richting Vrouwenbos/Heuvelland;
- meerdere stakeholders hebben liever geen zonneweiden op landbouwgrond, wel op daken en parkeerterreinen;
- omgeving groeve Spaubeek en Spaubekerbos beter recreatief zoneren, opknappen openluchttheater en parkeren buiten natuurgebied.

De analyseresultaten zijn in Januari en Februari 2022 ambtelijk, aan het college van burgemeester en wethouders en in de commissie grondgebiedzaken gepresenteerd.

Op 5 Juli 2022 is de concept-visie in het college van burgemeester en wethouders gepresenteerd en is feedback uit deze bijeenkomst verwerkt. Deze concept-visie is op 5 Oktober 2022 aan de klankbordgroep gepresenteerd, waarbij een laatste ronde van feedback is verzameld.

Tevens is de analyse en de concept-visie op 18 Juli 2022 informeel ambtelijk besproken met de Provincie Limburg. In dit overleg is vooral gediscussieerd over de wijze waarop deze visie kan worden geïncorporeerd in het totstandkomingsproces van de omgevingsvisie en in hoeverre de visie past binnen de POVI. In dit overleg is ook afgesproken dat de gemeente Beek een collegiaal burenoverleg organiseert waarbij vooral de gemeentegrens-overstijgende belangen, impact en raakvlakken worden besproken.

INTERGEMEENTELIJK OVERLEG

De visie op het buitengebied is weliswaar een zelfbindend document dat de gemeenteraad van de gemeente Beek vaststelt en specifiek gaat over het buitengebied binnen het grondgebied van de gemeente. Het fysieke buitengebied eindigt echter niet op de gemeentegrens, maar loopt naadloos door in het buitengebied van de buurgemeenten. Omdat de visie belang hecht aan het behouden en ontwikkelen van een groter landschappelijk systeem zijn in de visie diverse gemeentegrens-overstijgende verbindingen opgenomen. De richting die Beek voor haar buitengebied kiest kan vaak alleen goed functioneren als aan de andere kant van de gemeentegrens geen ontwikkelingen plaatsvinden die een negatieve impact hierop hebben. Nog beter zou zijn als er aan de andere kant van de gemeentegrens wordt voortgeborduurd op het idee van Beek.

In het kader van deze overwegingen hebben gesprekken plaatsgevonden met de buurgemeenten Sittard-Geleen, Stein, Beekdaelen en Meerssen. In individuele gesprekken zijn de gemeenten op hoofdlijnen geïnformeerd over de visie en onderliggende thematische verdiepingen. Voorts zijn de ontwikkelingen in wederzijdse grensgebieden besproken, waarbij aan de buurgemeenten is gevraagd welke ontwikkelingen aan hun gemeentegrens plaatsvinden waarop de gemeente Beek wellicht kan anticiperen. Uit deze gesprekken zijn onderstaande highlights opgehaald:

Ontkluizen beken

De gemeente Beek en Sittard-Geleen werken met waterschap Limburg samen om het laatste deel van de Keutelbeek in Neerbeek te ontkluizen, waarbij de gemeente Sittard-Geleen onderzoekt op welke wijze deze ontwikkeling doorgezet kan worden ten noorden van de A76.

Fietstocht met de klankbordgroep op 31 maart 2022

Ontkluizen van de Keutelbeek

Mogelijk verplaatsen van de afrit Spaubeek op de A76

Verplaatsen afrit Spaubeek

Het is mogelijk dat het op termijn verplaatsen van de afrit Spaubeek op de A76 zou kunnen bijdragen aan verbetering van de leefbaarheid in Spaubeek en aan de landschappelijke inpassing van het solitair gelegen bedrijf. Daarnaast kan het mogelijkheden bieden voor een opwaardering van de stationsomgeving Spaubeek. Een mogelijke locatie voor de nieuwe afrit ligt westelijk van de ongelijkvloerse kruising Zandstraat/ Spaubeeklaan - A76. Hier kunnen kansen voor mitigatie worden verzilverd.

Herinrichting Corio Glana

De gemeente Sittard-Geleen start met de realisatie van het laatste stukje Corio Glana (herinrichting Geleenbeek). De gemeente Sittard-Geleen heeft samen met de gemeente Beek de wens dat de Parkstadroute (voormalige Leisure Lane) vanuit Parkstad (Peil 5 te Schinnen) wordt doorgetrokken richting beide gemeenten zodat vanaf buurtschap Oude Kerk de route kan worden doorgezet in noordelijke richting, parallel aan Corio Glana tot in Sittard. In zuidwestelijke richting kan via het grondgebied van Beek worden aangehaakt aan de fietsroute Westelijke Mijnstreek en de verbindingen richting Heuvelland en Maasvallei. Hierdoor wordt Beek goed gepositioneerd als "draaischijf" in de toeristische fietsstructuur van dit deel van Zuid-Limburg. Beide gemeenten zien meerwaarde in het deelnemen aan een gezamenlijk proces om deze waardevolle verbinding gerealiseerd te krijgen.

Herstel groenstructuren

De gemeente Beekdaelen heeft recent haar "Landschapskader Beekdaelen" vastgesteld en verkent op dit moment welke onderdelen gerealiseerd kunnen worden. Veel kansen worden toegedicht aan het herstellen van oude groene (vaak cultuurhistorisch waardevolle) structuren zoals de versterkende aanplant van holle wegen, de aanleg van verdwenen graften, ed.

Dit doet men samen met de agrariërs en bewoners en men verkend met de provincie welke mogelijkheden beschikbaar zijn. Ook in deze visie wordt ingezet op behoud, versterking en ontwikkeling van kleinschalige landschapselementen. Beekdaelen en Beek zien de waarde in van een gezamenlijke aanpak en onderkennen dat de aanwezigheid van landschapselementen een belangrijk aandachtspunt is in de visie.

Kwaliteitsimpuls entree

De gemeente Stein onderschrijft de kans om naast de opwaardering van de Stationsomgeving Beek-Elsloo ook de nabijgelegen entree (van Beek en van Stein) een kwaliteitsimpuls te geven. Hoewel deze visie betrekking heeft op het buitengebied zijn de entrees er integraal in opgenomen vanwege de centrale en goed ontsloten ligging van de gemeente Beek. De entrees hebben (ook vanuit toeristisch-recreatief perspectief) een duidelijke wisselwerking met het buitengebied, en vormen als het ware "contactmomenten" tussen hoog- en laag dynamische verbindingen.

Hierbij dient niet alleen de verkeersveiligheid maar ook de ruimtelijke kwaliteit een boost te krijgen. Hierbij kan worden gedacht aan herstructurering van (een deel) de aanpalende bedrijventerrein Beekrhoek door met name ontstening en vergroening. Hierbij tevens veel aandacht voor een aantrekkelijke langzaam verkeerroute richting Makado en omgeving.

Aan de Steinse kant van de gemeentegrens kan worden verkend of het bedrijventerrein Schutterstraat een kwaliteitsimpuls kan krijgen. Wellicht dat de landschappelijke inpassing van de bedrijven aan de achterzijde een minimale variant kan zijn waarbij het zicht vanaf 'de Knup' aanzienlijk kan worden verbeterd.

Verbinding richting het Geuldal/Heuvelland

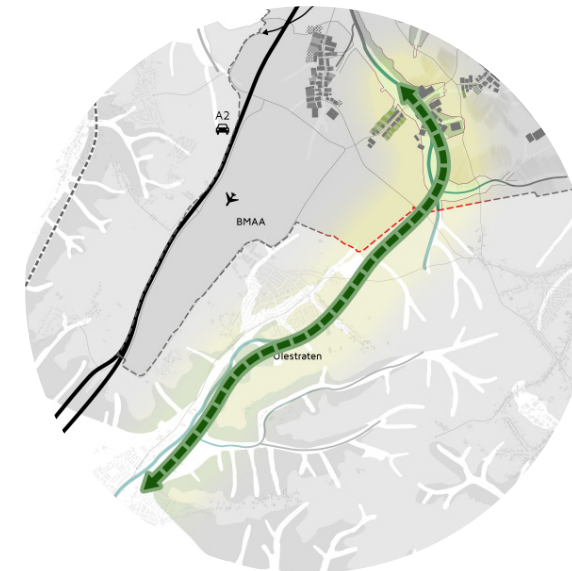
Op grondgebied van Beek en Meerssen is/wordt een

Aanhaken op de Corio Glana

Herstel van groenstructuur in de hellingzone

Mogelijke verbinding richting het Geuldal/Heuvelland

robuuste bufferzone rondom BMAA gerealiseerd. In de visie wordt de suggestie gedaan voor een langzaam verkeerverbinding tussen Kelmond en het Geuldal en vice versa. Richting het zuiden kan een goede toeristisch-recreatieve route ontstaan via het Watervalderbeekdal langs landgoed Vliek en de voormalige suikerfabriek. Ook ontstaat hierdoor de mogelijkheid via Kruisdonk over de A2 het RivierPark Maasvallei te bereiken.

Behalve de beoogde bestemmingen zou de route zelf aantrekkelijker gemaakt kunnen worden als deze door de dorpsmantel aan de westzijde van Ulestraten loopt. Deze kleinschaliger ingerichte zone biedt kansen voor de landschappelijke inpassing van de landingsbanen/ het vliegveld en kan zorgen voor een beter ecologisch rendement van het ecoduct Kruisdonk (over de A2) doordat o.a. leefgebieden van de das vanuit Beek worden aangehaakt hieraan.

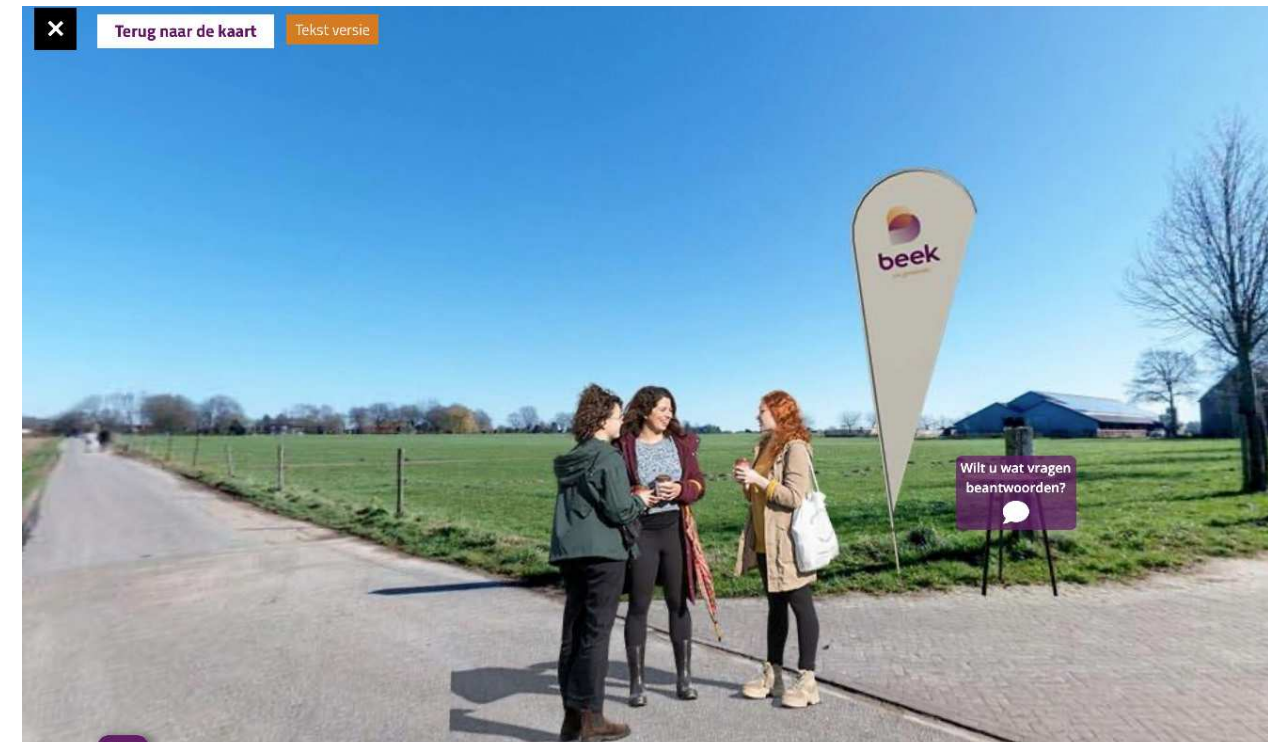
BURGERPARTICIPATIE

De gemeente Beek heeft een intensief participatietraject gevolgd bij de totstandkoming van de herijkte strategische toekomstvisie. Bij het opstellen van deze visie is ervoor gekozen om - naast de klankbordgroepen - ook een digitaal participatieproces met inwoners te volgen. Op 25 mei 2022 heeft een publicatie plaatsgevonden in het elektronisch gemeenteblad en via diverse andere kanalen (o.a. via de nieuwsbrief van de gemeente Beek) is aandacht gevraagd. Inwoners hebben tot 30 juni 2022 de mogelijkheid gehad om input te leveren. Middels een zestal open vragen werden bewoners uitgenodigd hun visie op het buitengebied te geven en zowel kansen als knelpunten te identificeren. In totaal 29 participanten hebben deelgenomen.

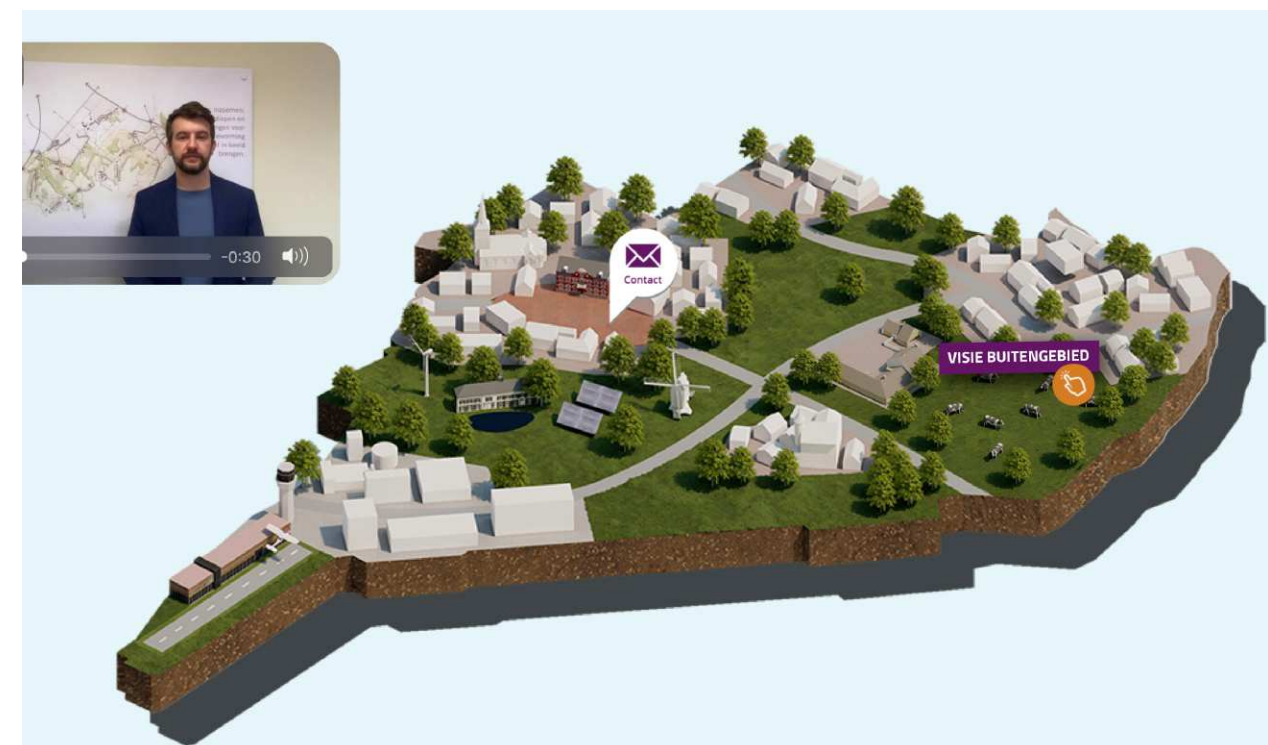
Uit de participatie kwamen vier thema's duidelijk naar voren, namelijk:

1. het buitengebied wordt zeer gewaardeerd omwille van het reliëf en het landelijke karakter, hierbij benadrukten veel participanten de kwaliteit van het gebied als uitloopgebied, de rust, en de aanwezigheid van groen en de waarde hiervan voor flora en fauna;
2. veel deelnemers maakten zich zorgen om de uitbreidingen van bedrijventerreinen, de aanwezigheid van het vliegveld MAA en Chemelot;
3. men wil de kwaliteiten van het landelijk gebied (uitloop, rust, ecologische waarde, landelijk karakter) graag behouden en waar mogelijk versterken;
4. zeer intensief toeristisch gebruik werd veelal als een bedreiging van de huidige kwaliteiten gezien.

Deze thema's hebben elk hun plaats gevonden in de visie die verderop in dit document in detail is uitgewerkt.

Interactieve website voor burgerparticipatie

METHODIEK

Om het landschap te analyseren kunnen we het onderverdelen in een aantal lagen.

We analyseren de samenhang tussen deze lagen om te duiden hoe het landschap functioneert, welke elementen nog leesbaar zijn en wat de belevingswaarde is. Door dit scherp te duiden krijgen we inzicht in het bestaand kapitaal, en kunnen we werken aan de toekomstbestendigheid van het landschap, wetende dat er nog ruimteclaims gaan plaatsvinden.

De eerste laag wordt gevormd door de landschappelijke ondergrond. Deze ondergrond omvat de bodem, het reliëf, waterlopen, ecosystemen, en flora en fauna. In deze laag worden de duurzaamste patronen gevormd die we nu nog grotendeels kunnen waarnemen.

Op deze ondergrond heeft de mens zich gevestigd, en is er een vorm van landgebruik ontstaan. Door verkaveling, nederzettingen en zonering is de landschappelijke ondergrond ingedeeld en ingekaderd in functies.

Deze functies vormen patronen die soms wel, maar soms ook geen betekenisvolle relaties met de landschappelijke ondergrond aangaan. Soms ontstaan conflicten en knelpunten op dit niveau. Anderzijds ontstaan hier ook nieuwe typologieën, zoals agrarische cultuurlandschappen, stedelijke woonomgevingen of werklocaties.

Een aparte laag wordt gevormd door netwerken die vaak deel uitmaken van een (boven)regionale infrastructuur. Te denken valt hierbij aan hoogspanningsleidingen, snelwegen, spoorlijnen en kunstmatige waterwegen.

Deze lagen interacteren met elkaar, wat tot nieuwe kansen en tot knelpunten kan leiden. Voor de visie buitengebied analyseren we de interactie tussen landschappelijke ondergrond, landgebruik en netwerken.

Om met name de waardes van de eerste twee lagen te duiden, maken we gebruik van de kernkwaliteiten. In Zuid-Limburg zijn de vier kernkwaliteiten (reliëf, groen karakter, contrast open-besloten en cultuurhistorie) die zijn vastgelegd in het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg vigerend beleid.¹ Deze kernkwaliteiten vormen een belangrijke “lens” waardoor het landschap wordt bekeken. We stellen geen encyclopedie op – deze data is reeds publiek beschikbaar – maar we gebruiken deze data om een gedetailleerd beeld te schetsen van de landschappelijke ondergrond en het landgebruik. Hiermee kunnen we het aanwezige “landschappelijk kapitaal” in beeld brengen.

Het uiteenrafelen van en het leggen van verbanden tussen de lagen resulteert in een gelaagd en genuanceerd beeld van het landschap en de relaties die erin ontstaan. Door bijvoorbeeld de relaties tussen reliëf, waternetwerk en natuurgebieden te bestuderen krijgen we nog beter inzicht in de opbouw van het landschap. Door de samenhang tussen de dorpskernen, het oorspronkelijke wegnennetwerk en de verkaveling in kaart te brengen kunnen we de (cultuur)historie en de ontstaansgeschiedenis van een gebied duiden en waarderen.

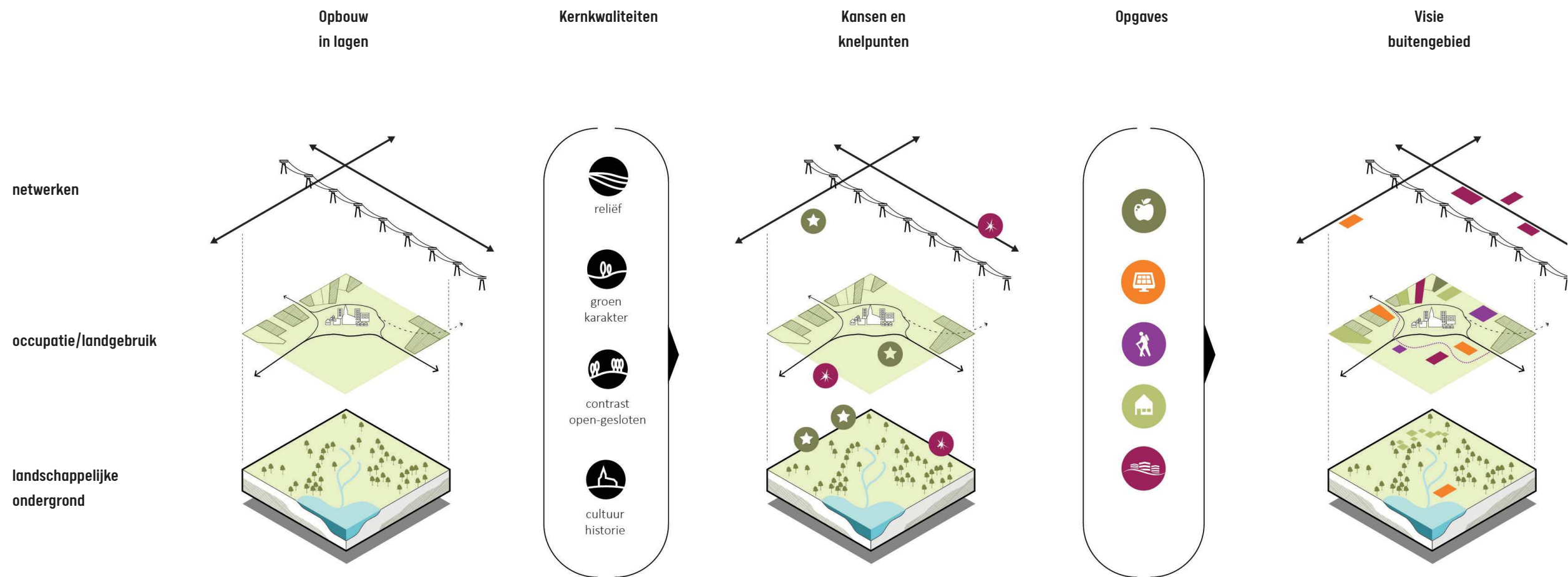
De informatie die we uit deze analyse verkrijgen vormt een bestaand ruimtelijk raamwerk. Het brengt de structuurdragers, landschappelijke patronen en het huidige gebruik in kaart, en definieert landschapstypen zoals plateaus, hellingen, tussenterrassen en beekdalen. Hiermee wordt het mogelijk om gericht kansen en knelpunten te duiden. Tevens wordt hiermee de verhouding tussen de natuurlijke ondergrond en de planmatige ontwikkelingen geduid, evenals de gevolgen van de ontmoeting tussen deze twee werelden.

In de visie denken we vanuit het landschap en de handvaten die het biedt voor duurzame ontwikkeling.

We schetsen een sterk toekomstig groenblauw raamwerk dat zich verder moet ontwikkelen. Opgaves kunnen hierin landen als ze een bijdrage leveren aan de realisatie van dit raamwerk én het gewenste raamwerk niet aantasten. Omgekeerd, wanneer een opgave niet bijdraagt aan het raamwerk moet op dat moment een keuze gemaakt worden, in de wetenschap dat een dergelijke opgave de landschappelijke karakteristiek aantast.

Een sterk groenblauw raamwerk verhoogd het laadvermogen van het buitengebied.

¹ Via de bestuursafspraken Zuid-Limburg hebben gemeenten en Provincie in 2018 afgesproken om in het Beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg (NLZL), de zilvergroeene natuurzone én de bronsgroene landschapszone bij ruimtelijke ontwikkelingen gebruik te maken van het handvat kernkwaliteiten NLZL. De Omgevingsverordening Limburg verwijst bij de afweging t.a.v. de omgang met de kernkwaliteiten in het Beschermingsgebied NLZL, de zilvergroeene natuurzone én de bronsgroene landschapszone naar het handvat kernkwaliteiten NLZL in de bijlage. Noot: de zilvergroeene natuurzone én de bronsgroene landschapszone zijn in de omgevingsverordening 2021 samengevoegd tot groenblauwe mantel en treedt inwerking met Omgevingswet. Voor nadere informatie zie www.handvatnationaallandschap.nl

De drie lagen landschappelijke ondergrond, occupatie/landgebruik en netwerken interacteren op veel punten. De ondergrond bestaat uit biotische en abiotische elementen. Tot in de 19e eeuw was er een duidelijke wederkerigheid tussen occupatie en ondergrond, die in de 20e eeuw onder druk kwam te staan door de uitbreiding van de netwerklaag.

Het Nationaal Landschap Zuid-Limburg kent een viertal vigerende kernkwaliteiten: reliëf, groen karakter, contrast tussen open/besloten ruimtes en cultuurhistorie. Deze kernkwaliteiten vormen een eerste 'lens' voor de landschapsanalyse, en zijn richtinggevend voor nieuwe ontwikkelingen.

Het resultaat van de voorgaande stappen resulteert in een scherpe analyse van het bestaande kapitaal, de waarden van het gebied, maar ook zaken die aangepakt dienen te worden.

Over de maatschappelijke opgaves (landbouw, energie, recreatie en toerisme, wonen in het landschap en werklocaties) is een brede dialoog gevoerd. Op basis van deze uitkomsten en hieruit de analyse van het kapitaal, worden deze specifiek voor Beek beschreven/opgetekend. Deze ruimtevraag moet gaan harmoniëren met de bestaande landschappelijke kenmerken. Door breed het gesprek aan te gaan en het bestaand kapitaal te benutten kunnen we de opgaves duurzaam integreren.

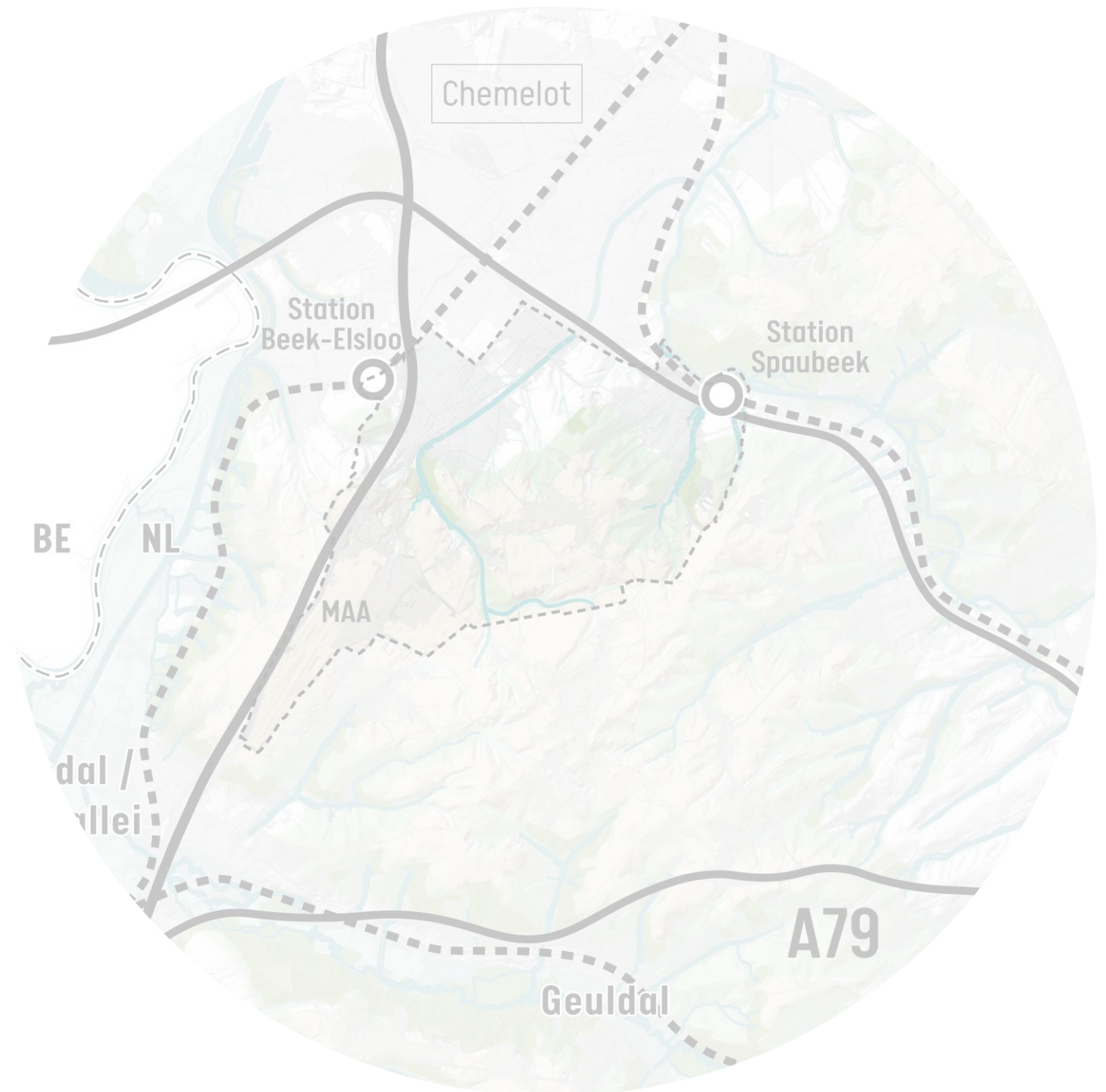
We spiegelen de kansen en knelpunten aan de voorliggende opgaves, en stellen daarmee een koers voor de toekomst op, maar beschermen ook gebieden tegen ongewenste ontwikkelingen. We ontwikkelen een sterk groenblauw raamwerk waaraan de opgaves gekoppeld en waarmee knelpunten opgelost kunnen worden.

Vanuit de methodiek worden de verschillende landschapstypen, het landgebruik en de netwerklaag met elkaar in verband gebracht. Dit beeld vangt het glooiende plateau met een hoogstamboomgaard als onderdeel van de dorpsmantel, moderne vormen van landbouw met teeltondersteunende voorzieningen en het regionale hoogspanningstracé.

2

ANALYSE

BEEK IN VOGELVLUCHT

De gemeente Beek is met 21,69 km² een van de kleinere Limburgse gemeenten. Er is een duidelijke tweedeling te herkennen, namelijk de stedelijke westrand van Beek, de bedrijvigheid rondom het vliegveld gepositioneerd langs de A2 en de landelijke oostrand van Spaubeek, Genhout en Kelmond. De in de structuurvisie gehanteerde term “Landgoed Beek” is daarmee dan ook niet onlogisch.

De mate van stedelijkheid en dynamiek is voor deze tweedeling verreweg de belangrijkste parameter, maar gezien vanuit de ontstaansgeschiedenis van het landschap van Beek is het vliegveld met aangrenzende bedrijvigheid nog maar een relatief recente ontwikkeling (vanaf 1945). Het is te simplistisch om Beek en het vliegveld te beschouwen als integraal onderdeel van de verdichte agglomeratie van de Westelijke Mijnstreek, zeker als we dit oordeel alleen vellen op basis van de huidige stedelijke uitleg en dynamiek en de clustering van werklocaties rondom Maastricht-Aachen Airport (MAA).

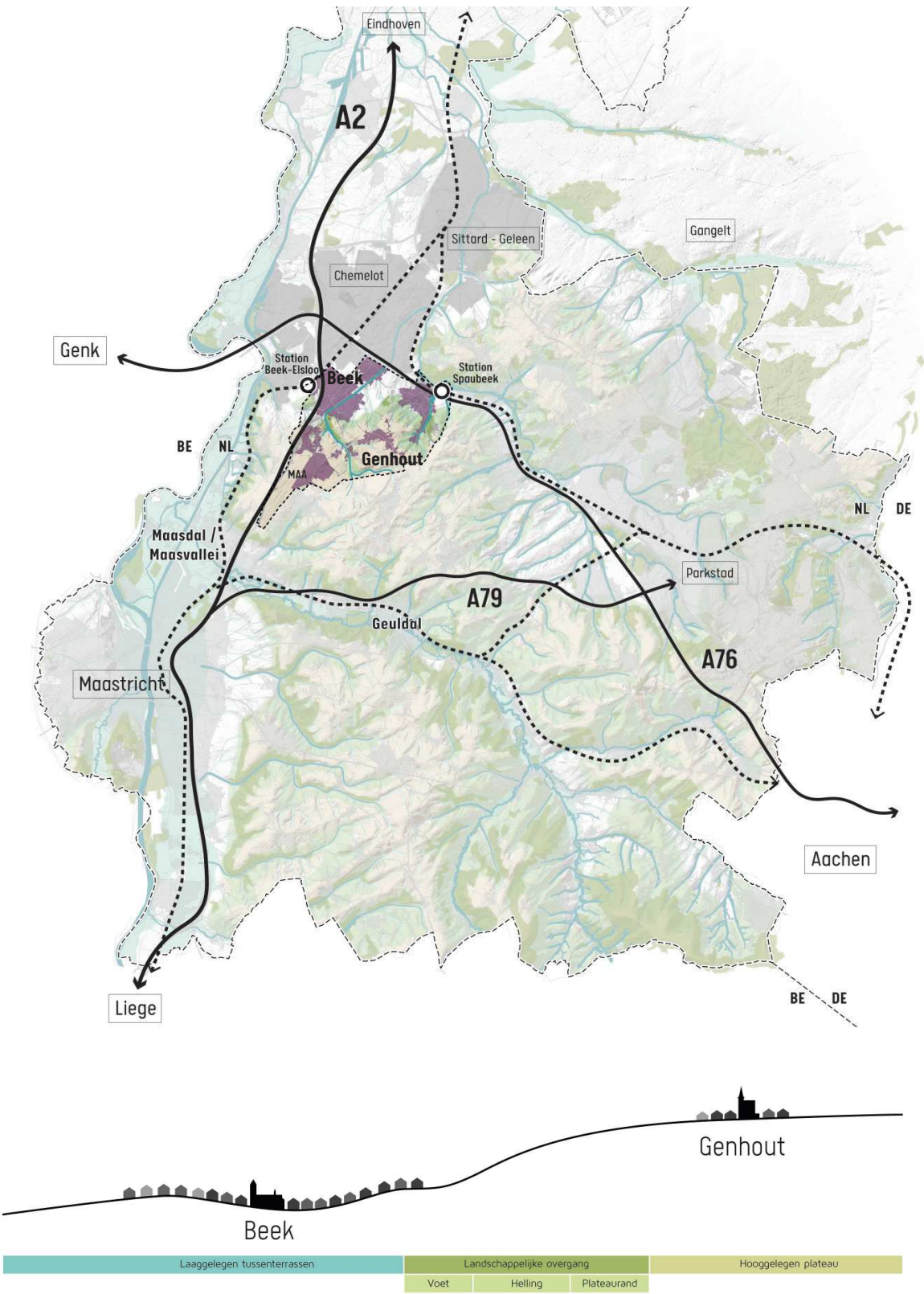
Door haar ligging in de oksel van de A2 en de A76 en noordelijk in Zuid-Limburg presenteert de gemeente zich graag als “poort naar het Heuvelland”, maar wordt ervan weerhouden om ook in oost-west richting een verbindende rol te spelen, terwijl ook deze gebieden wel interessant zijn. Dit kunnen we toeschrijven aan de positionering van de A2, die een continue barrière aan de westkant vormt, en aan de A76 die aan de noordzijde van de gemeente een barrière in de noord-zuid richting vormt.

Deze tweedeling tussen “stedelijk” en “landelijk” is op bovengemeentelijk schaalniveau zichtbaar in hoe het stedelijke conglomeraat van de Westelijke Mijnstreek en Chemelot het landelijke gebied van Zuid-Limburg raakt. Op lokaal niveau uit het zich in de diverse karakteristieken van de kernen.

De kernen Beek en Neerbeek waren oorspronkelijk lintdorpen, maar zijn verdicht geraakt en hebben geen contact meer met het landschap. Nu combineren ze zowel stedelijke als dorpse kenmerken. Met name het centrum van Beek kent een hoge dynamiek en bezit een gevarieerd en hoogwaardig voorzieningenniveau. De omliggende woonwijken zijn rustig en relatief groen. De buitenranden bezitten beperkte visuele en fysieke verbindingen met het buitengebied, en aan een deel van kernranden resulteert de ruime verkaveling in een landelijk beeld. Echter, de relatie richting buitengebied staat wel onder druk door verdichting.

De overige kernen in de gemeente bezitten nog typerende en veelal intacte lintstructuren. Per kern verschilt echter hoe intact deze structuren nog zijn. Spaubeek bezit een aantal zeer leesbare linten die vanuit het Geleenbeekdal het plateau opkruipen. Echter, de kern is verdicht en mist enigszins de binding met het buitengebied. Groot- en Klein-Genhout, Kelmond en Geverik bezitten nog intacte en typerende lintstructuren, hoewel de fysieke en visuele verbinding richting het landschap lokaal aandacht verdient.

Door zijn ligging lijkt Beek te bestaan uit twee werelden: een wereld van stedelijkheid en logistiek die is ontstaan vanuit een functionele behoefte en ligging; en een wereld met een landelijk, cultuurhistorisch en deels natuurlijk karakter.

Contrast tussen landelijk plateau van Schimmert en het industriële Chemelot

Verdichte kernen en lintdorpen in het landschap

LANDSCHAPSTYPEN

Beschouwen we de ligging van de gemeente Beek vanuit het landschap, kunnen we vaststellen dat het buitengebied van Beek bestaat uit Maasterrassen (tussenterras) waarin de Keutel- en Geleenbeek liggen en het plateau van Schimmert. Op relatief geringe afstand ligt het Maasdal.

De landschapstypen zijn onderdeel van een grotere landschapsstructuur die doorloopt voorbij de gemeentegrens. Deze structuur resulteert in een kenmerkend ruimtelijk contrast tussen laaggelegen delen (tussenterrassen en beekdalen) en het hooggelegen plateau.

Oorspronkelijk bestond het landschap van Zuid-Limburg uit één groot aaneengesloten plateau. Door de eroderende werking van de Maas, die haar ligging ook veelvuldig heeft verlegd in westelijke richting, zijn de plateaus ingesleten en zijn er (Maas)terrassen ontstaan. Deze zijn lager komen te liggen dan het plateau. Omdat vers (stromend) water een primaire levensbehoefte was zijn de eerste nederzettingen gesticht in de lagere delen. Bijkomend voordeel was de aanwezigheid van klei voor het maken van allerlei gebruiksvoorwerpen. Omdat ook nu nog de meeste mensen in de lager gelegen delen (terrassen en dalen) wonen, wordt het landschap nu 'gezien' als Heuvelland.

Aan de randen van het plateau zit op een aantal plekken de ondergrond dicht tegen of aan de oppervlakte (dagzomen). Dit verklaart de aanwezigheid van allerlei groeves (zand, vuursteen, kalk) in heel het Heuvelland langs deze plateauranden. Het hemelwater dat op het plateau valt zoekt haar weg naar beneden en snijdt op haar beurt ook in de terrasrand. Zo zijn gedurende vele tienduizenden jaren droogdalen ontstaan.

Het dichtbebouwde tussenterras en de groene dalen kennen een veelal halfopen karakter. De oorspronkelijke

schaal van de ontginningen rondom de kernen was klein en paste bij de maat en schaal van de bebouwing. De oorspronkelijke lintstructuren van Beek en Neerbeek zijn verdicht geraakt en op afstand komen te liggen van het buitengebied, maar het landschap rondom de kernen is nog steeds halfopen.

Door het ontginnen van het plateau ten behoeve van de landbouw ontstond een open agrarisch landschap met relatief weinig kleine landschapselementen. De openheid, het agrarisch gebruik en de hoge ligging van het plateau zorgen voor weidse vergezichten in de richting het Heuvelland en de verstedelijkte Westelijke Mijnstreek.

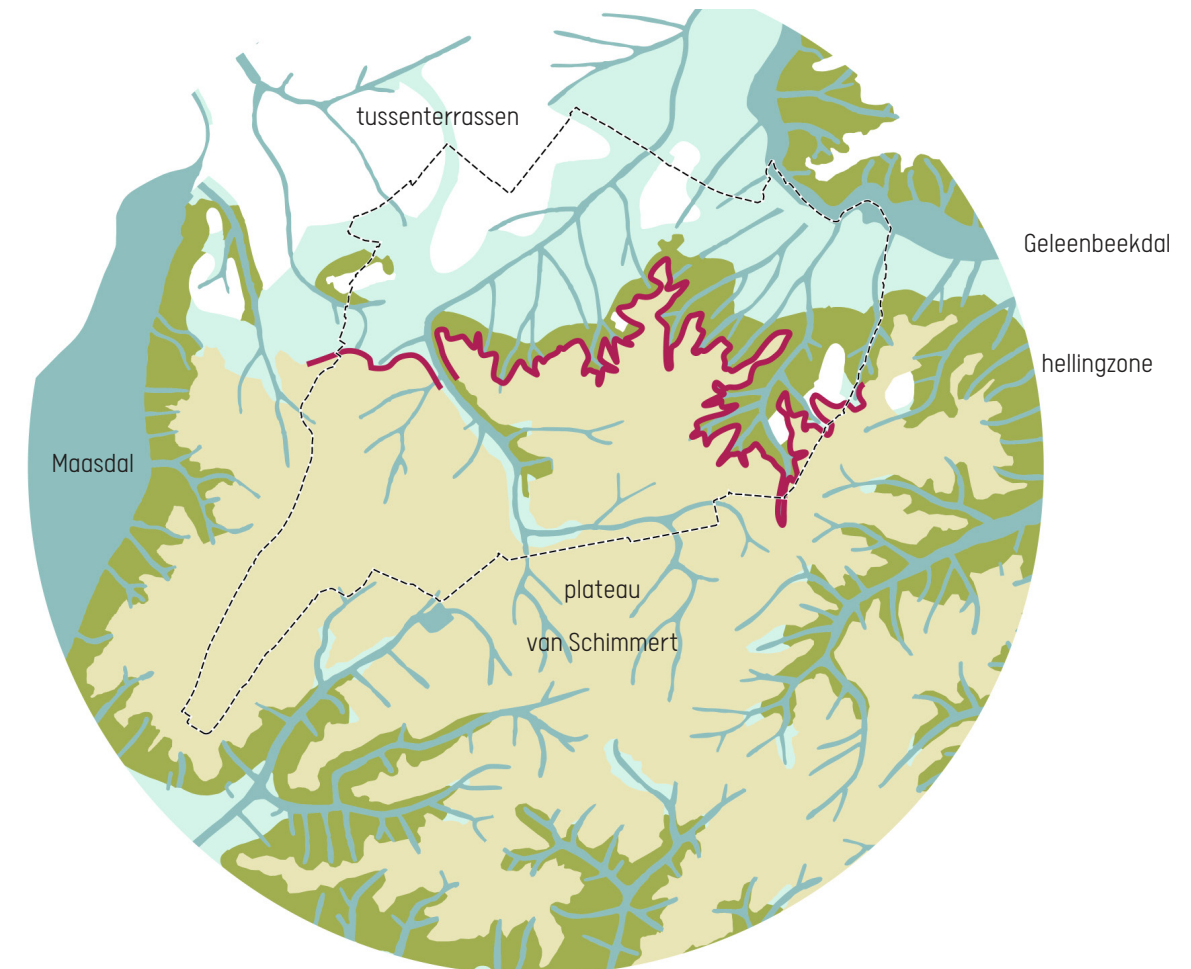
Net als in de dalen ontwikkelden lintdorpen op het plateau zich langs de wegen. Echter, de verdichting die nu kenmerkend is voor de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek heeft hier minder plaatsgevonden. De kernen Geverik, Groot- en Klein Genhout en Kelmond bezitten nog steeds dorpsmantels, bestaande uit bijvoorbeeld huisweides en boomgaarden en hebben nog relatief veel contact met het omliggende landschap.

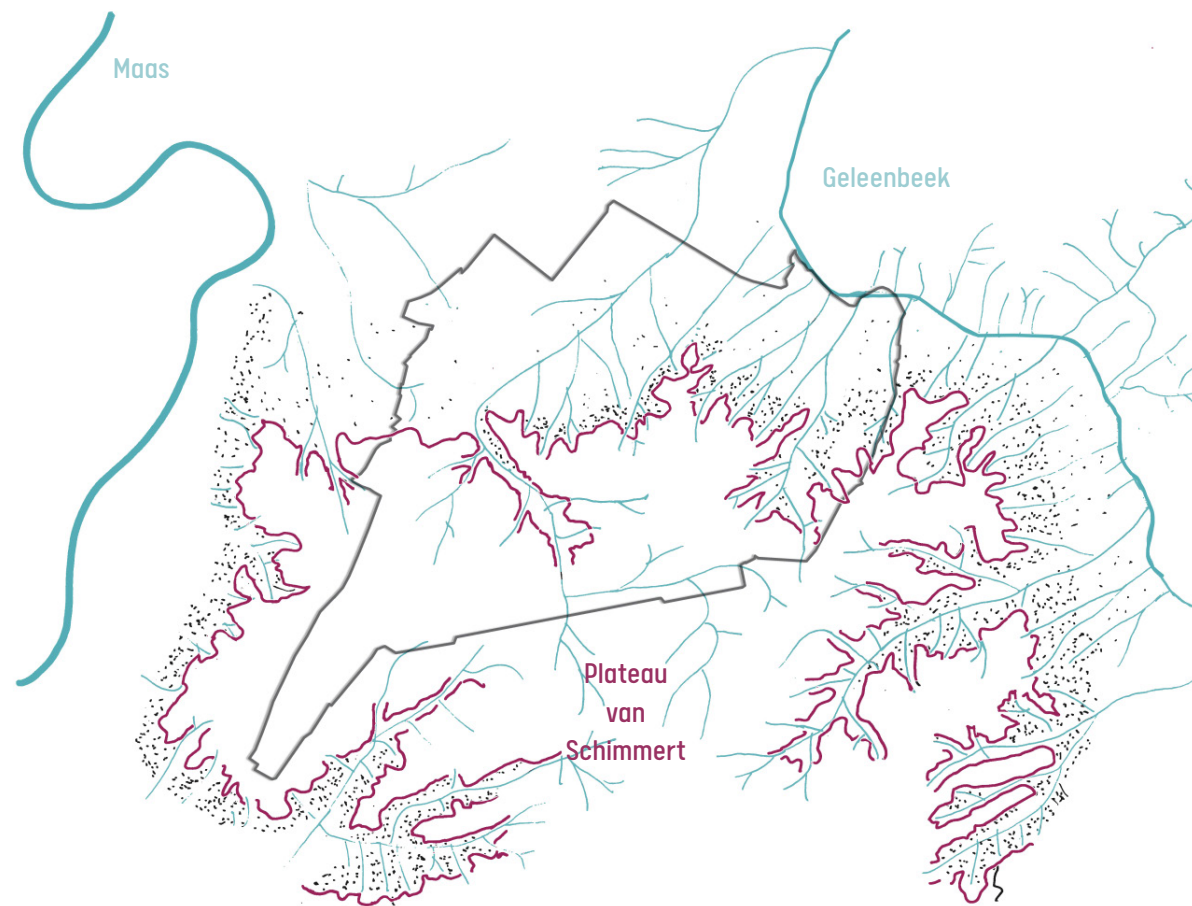
De tussenliggende hellingzone verbindt plateau en tussenterrassen, en markeert daarmee de overgang tussen het open plateau en de halfopen tussenterrassen.

De hellingzone bestaat uit de grillige plateaurand langs de bovenkant, hellende terreindelen en de aanzet van de droogdalen vanaf het plateau. De voet van deze zone loopt glooiend over in de lage tussenterrassen. Deze hellingzone bevat nog gefragmenteerde groenstructuren die herinneren aan de oorspronkelijke kleinschaligheid van het agrarische cultuurlandschap.

De droogdalen zijn deels begroeid met opgaande beplanting (bv. holle wegen) en dragen daarom bij aan

de leesbaarheid van de landschappelijke overgang. Dit geldt in het bijzonder voor het (watervoerende) droogdal bij de bronnen van de Keutelbeek, wat een zeer besloten karakter kent.

Kenmerkend voor de gemeente Beek is de combinatie van een buitengebied van geringe omvang en een overgang die op kaart duidelijk leesbaar is. De overgang deelt het buitengebied in tweeën: een hoog plateau en een laag dal (tussenterras/dal).

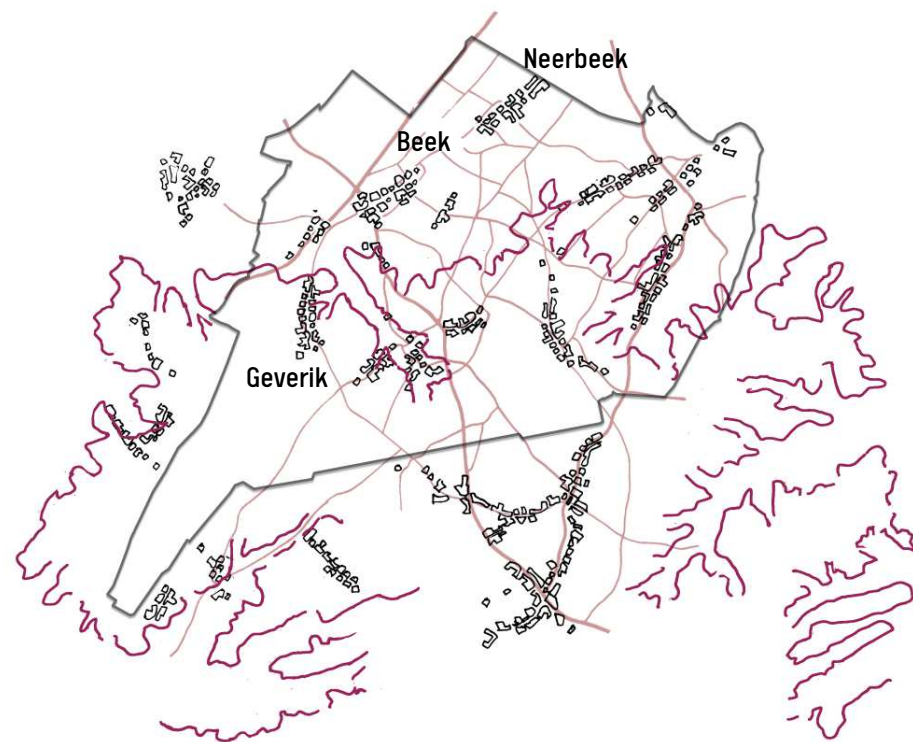

Glooiende hellingzone vanaf het plateau van Schimmert met weidse vergezichten

Besloten droogdal bij Groeve Spaubeek

NETWERKEN EN NEDERZETTINGSSTRUCTUREN

Oorspronkelijk vormden de lintdorpen zich lang een web van wegen die het landschap doorkruisten, vanaf de Maas tot de Geleenbeek en de Geul. De lintdorpen hadden een duidelijke fysieke en visuele relatie met het landschap.

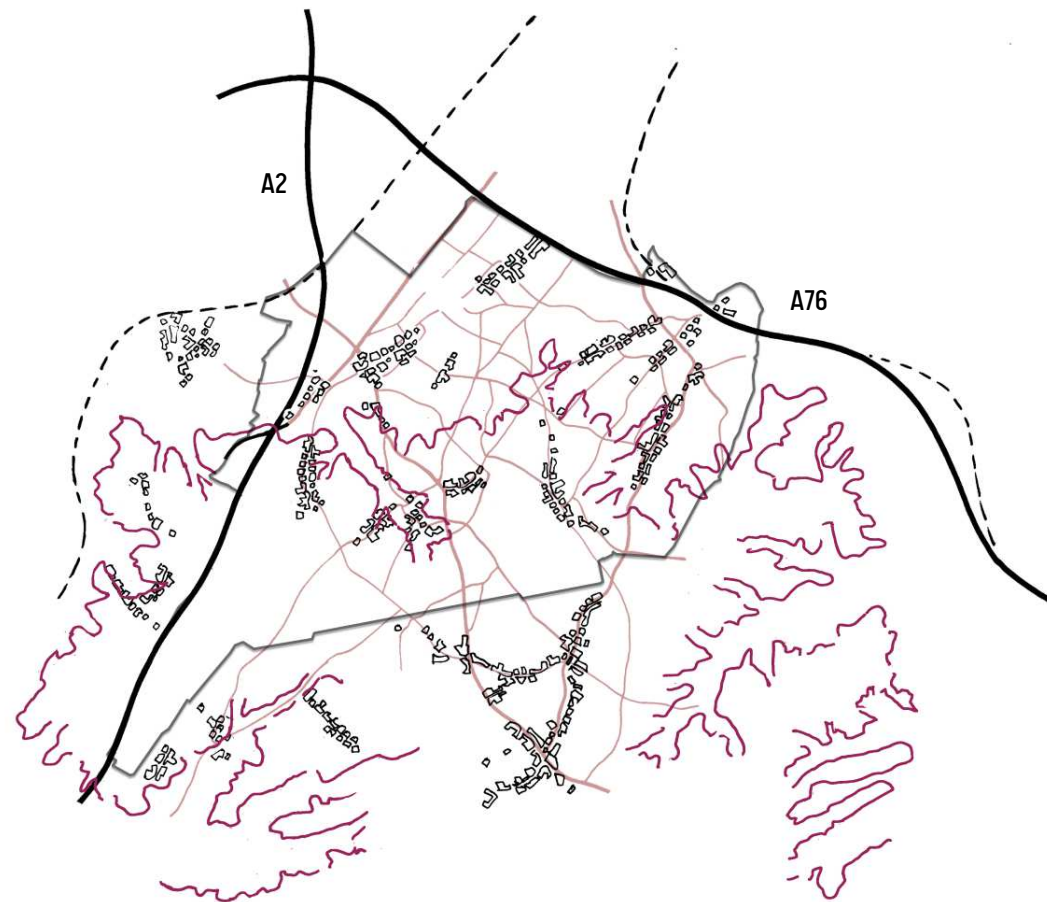

De dorpsmantel met dorpsrand van Spaubeek

Het dorpse karakter van Beek

DOORSNIJDING DOOR INFRASTRUCTUUR

De nationale, grote infrastructuur doorsnijdt het oorspronkelijke wegennetwerk, waarmee de landschappelijke verbindingen richting Maasdal en Geleenbeekdal onderbroken werden.

De doorsnijdende werking van de A2

KERNEN EN VERDICHTING

Oorspronkelijk vormden de lintdorpen zich langs een web van wegen die het landschap doorkruisten, vanaf de Maas tot de Geleenbeek en de Geul. De lintdorpen hadden een duidelijke relatie met het landschap.

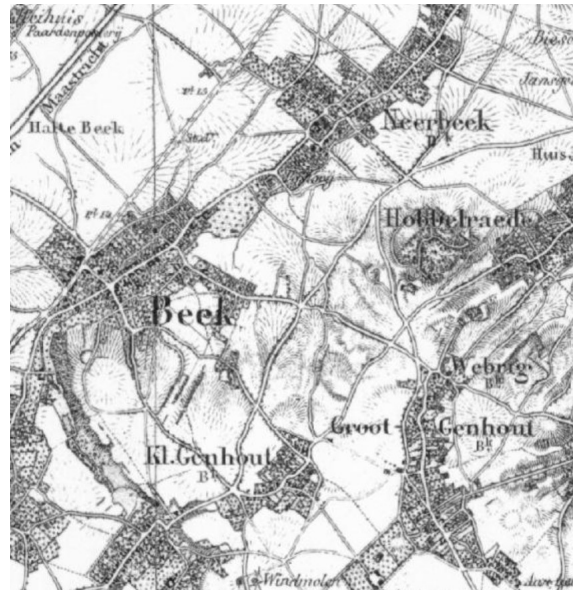
De grote hoofdinfrastructuur, zoals de A2, A76 en spoorlijnen, is aangelegd in het tussenterras/dal. De ligging tussen de A2, de A76 en de spoorlijnen verschafte Beek en Neerbeek de mogelijkheid om vanuit het oorspronkelijke lint met woonwijken naar deze infrastructuur toe te groeien. Aangedreven door de verdere industrialisering van de Westelijke Mijnstreek zijn beide kernen vrijwel aan elkaar gegroeid. Dit beeld zien we in de hele Westelijke Mijnstreek en wordt mede ingegeven door de behoefte aan huisvesting voor arbeiders en de naoorlogse bevolkingsgroei.

De verdichting van de kernen ging hand in hand met het overkluizen van de Keutelbeek, waardoor het water in de kernen minder beleefbaar werd, maar is recent weer teruggebracht.

Intacte dorpsmantel bij Genhout en sterke verbinding tussen lintdorp en landschap

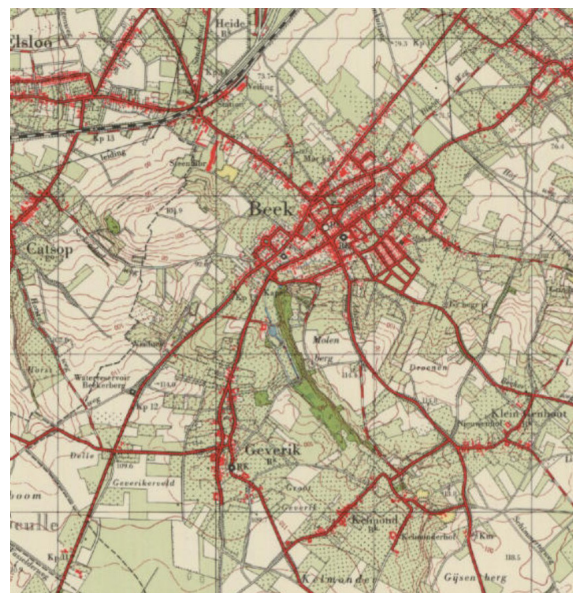
KERNRANDEN

Dorpsstructuur en kernranden in 1850
Duidelijke verbindingen met het landschap

Dorpsstructuur en kernranden in 1900
Duidelijke verbindingen met het landschap

Dorpsstructuur en kernranden in 1960
Verdichting kernen, dorpen nog herkenbaar als aparte kernen

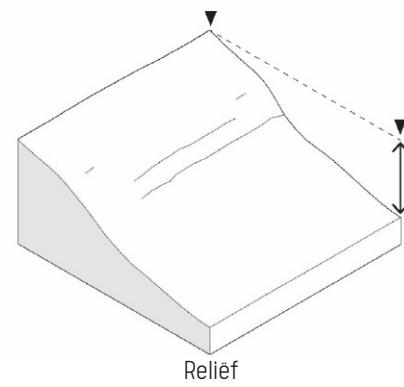
Dorpsstructuur en kernranden in 2000
Contouren huidige kernen, infrastructuur, dorpen vrijwel aaneengeklonterd

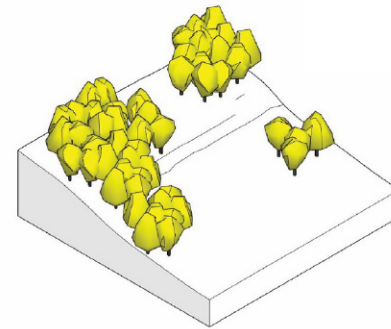
De kernranden van Beek, Neerbeek en Spaubeek zijn relatief hard en hebben weinig binding met het aangrenzende buitengebied. Dit heeft geleid tot een enigszins onduidelijke overgangszone tussen stad en land.

De uitbreiding bij Groot-Genhout breekt met de lintvormige dorpsstructuur en keert zich van het landschap af. De overige linten Klein Genhout, Kelmond en Geverik hebben deels wel nog een directe binding met het aangrenzende buitengebied.

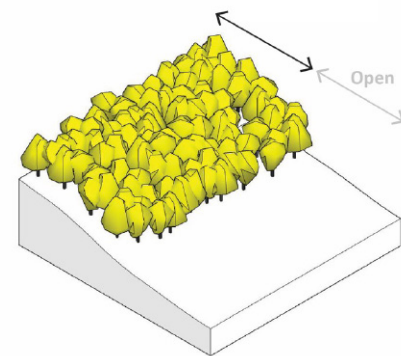
KERNKWALITEITEN NATIONAAL LANDSCHAP ZUID-LIMBURG

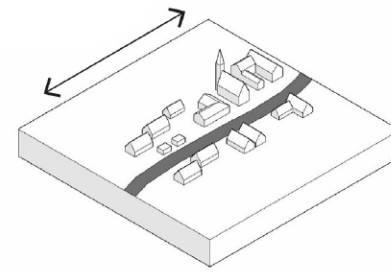
Reliëf

Groen karakter

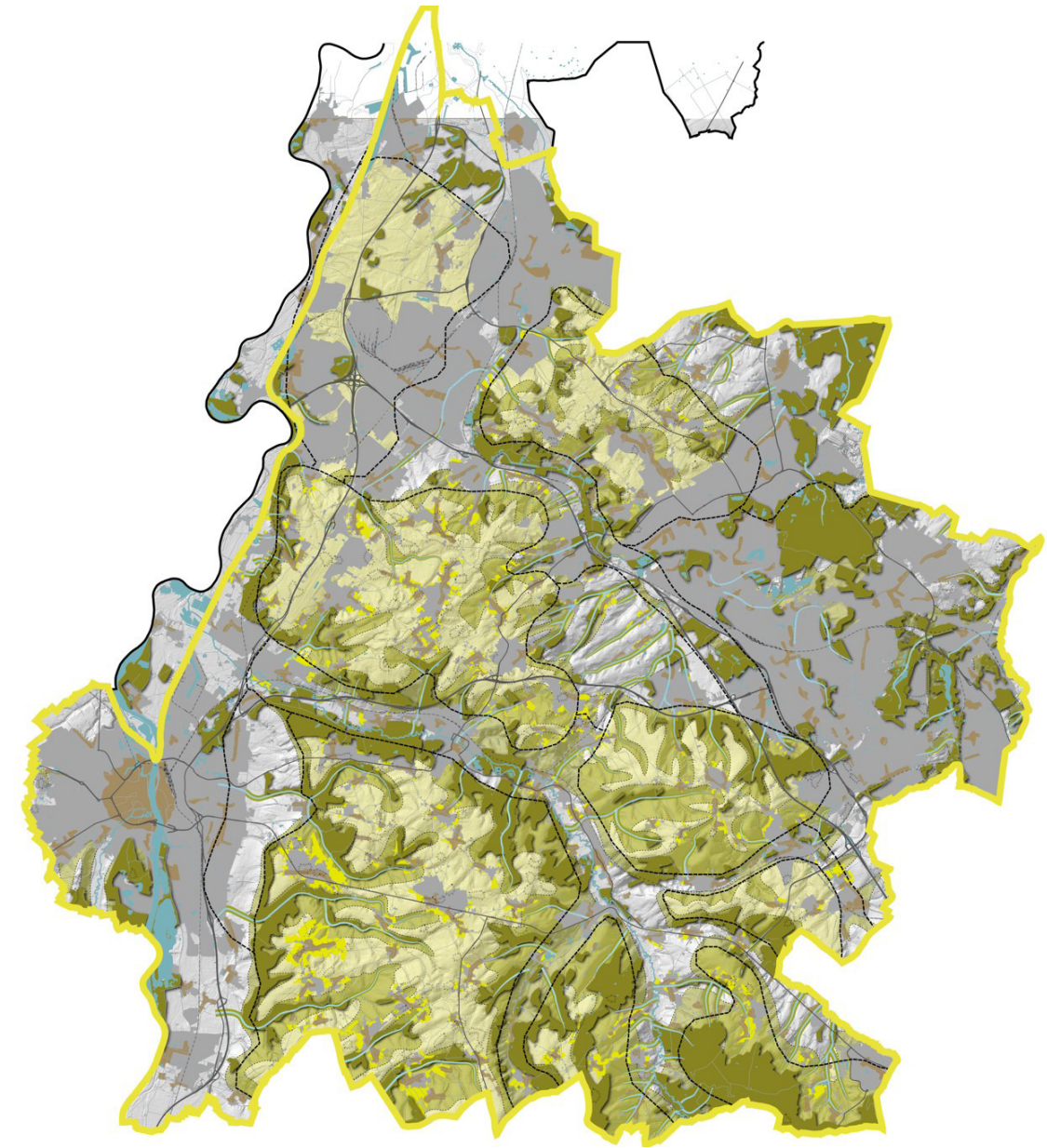

Contrast tussen open-besloten

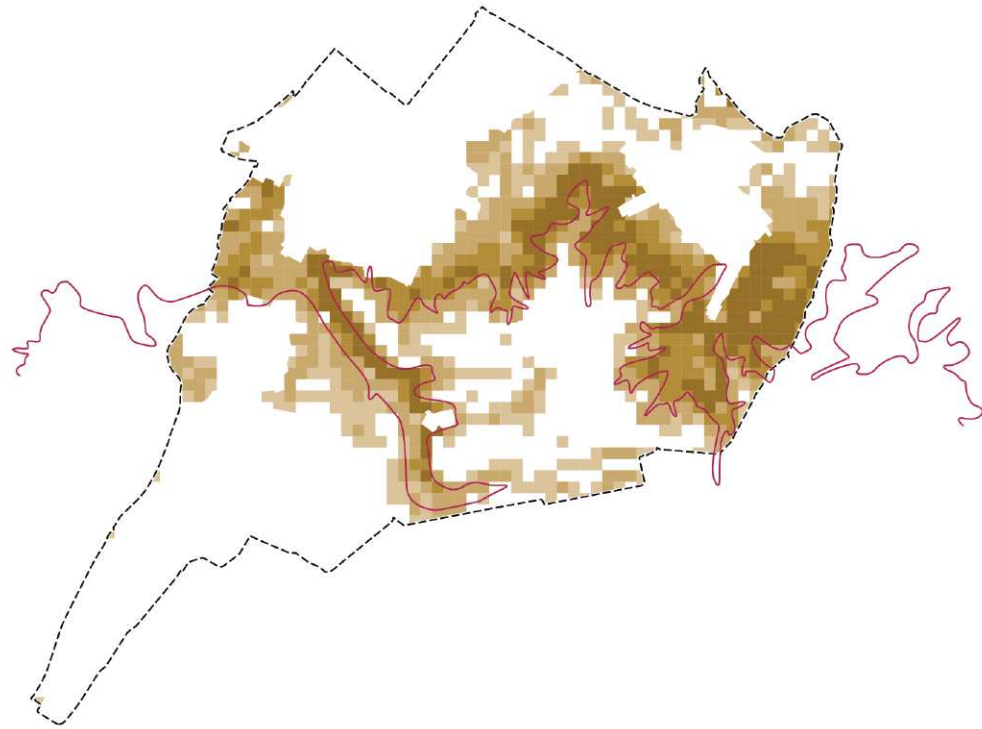

Cultuurhistorie

Het buitengebied van Beek bevindt zich in het Beschermingsgebied van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. De ligging hierbinnen onderstreept het unieke karakter van dit gebied. Ontwikkelingen die in dit gebied plaatsvinden dienen onder andere gewogen te worden op basis van de impact op de zogenoemde kernkwaliteiten. Deze kernkwaliteiten van het landschap zijn de waarden van het landschap die zorgen voor herkenbaarheid en onderscheid van de verschillende landschapstypen. Een nadere analyse van de kernkwaliteiten (reliëf, groen karakter, contrast tussen open-besloten en cultuurhistorie) geeft een specifiek beeld van het buitengebied van Beek dat kan worden gebruikt als opmaat richting de visie.

KERNKWALITEIT RELIËF

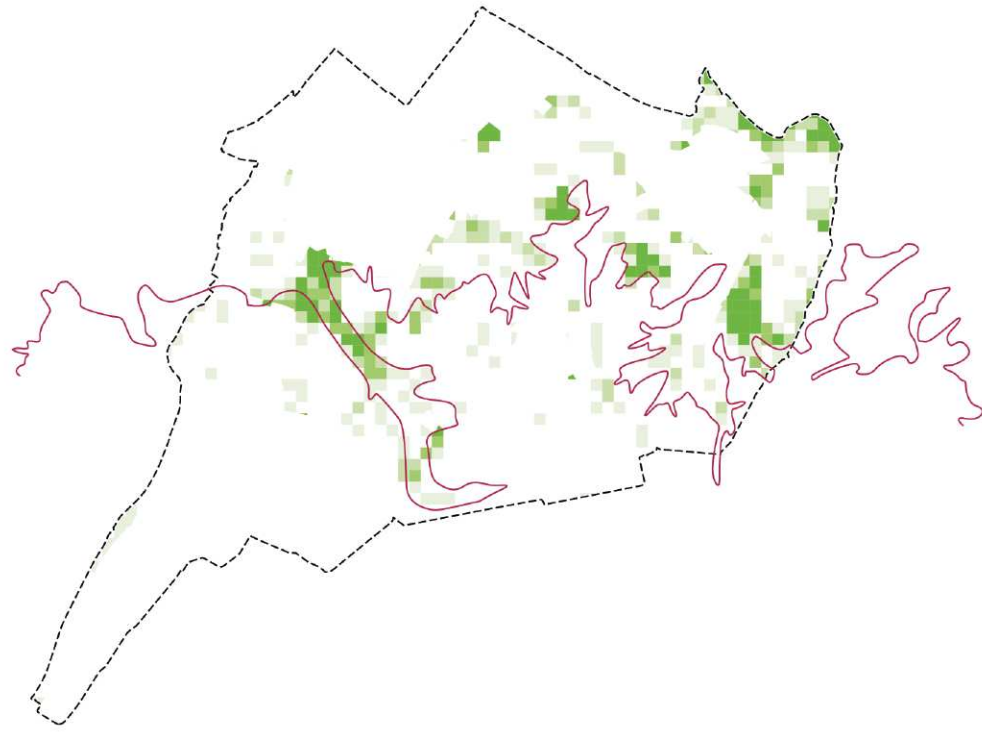
Dichtheid kernkwaliteit reliëf

De overgang van landschapstypen is duidelijk waarneembaar in de GIS-analyse van de kernkwaliteit reliëf. De donkerste kleur geeft het grootste hoogteverschil weer. Langs de plateauranden zijn de grootste hoogteverschillen waar te nemen. De droogdalen snijden zich in het plateau van Schimmert. Echter, de gebieden tussen de droogdalen zijn nog licht glooiend, en resulteren dan ook in de kenmerkende ruimtelijke karakteristiek van het plateau van Schimmert. De plateaurand vormt een continue lijn die van oost naar west over het gemeentelijk grondgebied loopt. Beek, Neerbeek en het noordelijke deel van Spaubeek zijn gesitueerd op lageregelegen, glooiende tussenterrassen.

Het aanwezige hoogteverschil binnen de gemeente is bijvoorbeeld beleefbaar in het diep ingesneden droogdal van de Keutelbeek.

KERNKWALITEIT GROEN KARAKTER

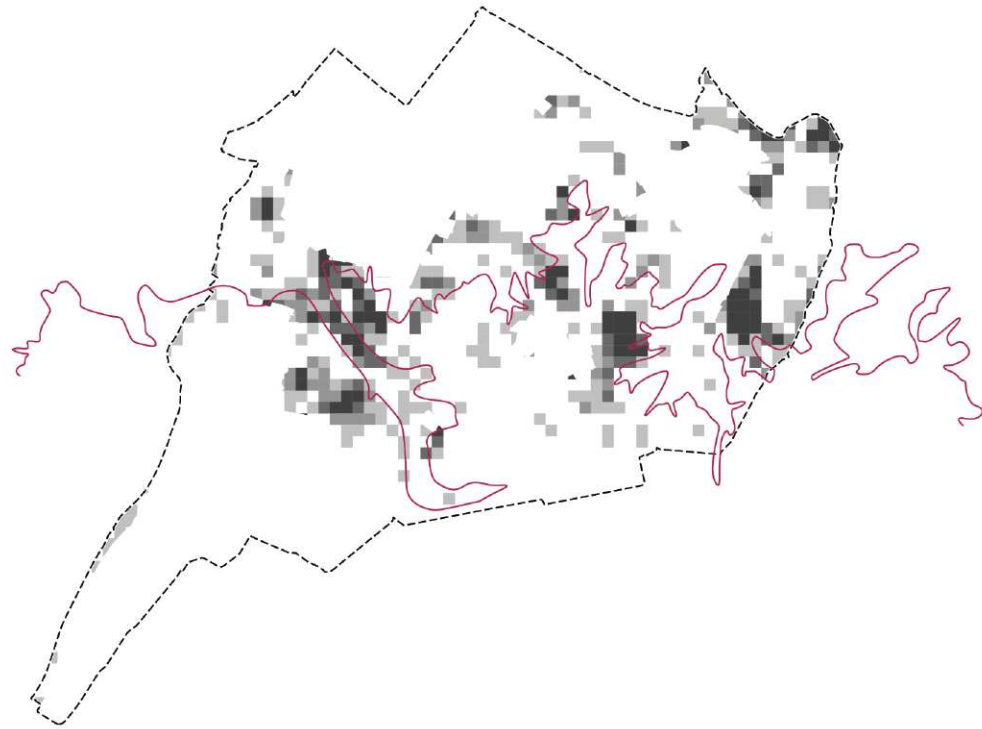
Dichtheid kernkwaliteit groen karakter

Hoewel de overgang van landschapstypen in het reliëf leesbaar is, is ze vanaf het maaiveld niet altijd beleefbaar. De reden hiervoor is deels terug te voeren op de versnippering van de groene elementen die normaal gesproken de overgang zouden markeren. Door het huidige landgebruik is de overgang nog slechts deels leesbaar. Wel zijn enkele van de droogdalen nog dicht begroeid en duidelijk waarneembaar in het landschap. Verder zijn in de hellingzone nog enkele opgaande groene fragmenten aanwezig, zoals het Vrouwenbos en Kelmonderbos. Wegen als de Cijnsberg en de Putbroekerweg worden nog begrensd door een robuuste groene structuur. Het terrein van landgoed Broenen heeft ondertussen een goed ontwikkeld groenbestand en versterkt daardoor de herkenbaarheid van de hellingzone.

Het groene karakter van Beek kent vele vormen. Dit kunnen dicht begroeide droogdalen, bossen, dorpsmantels en kleine landschapselementen zoals omhaagde weides of boomgaarden zijn.

KERNKWALITEIT OPEN-BESLOTEN RUIMTE

Dichtheid kernkwaliteit open-besloten

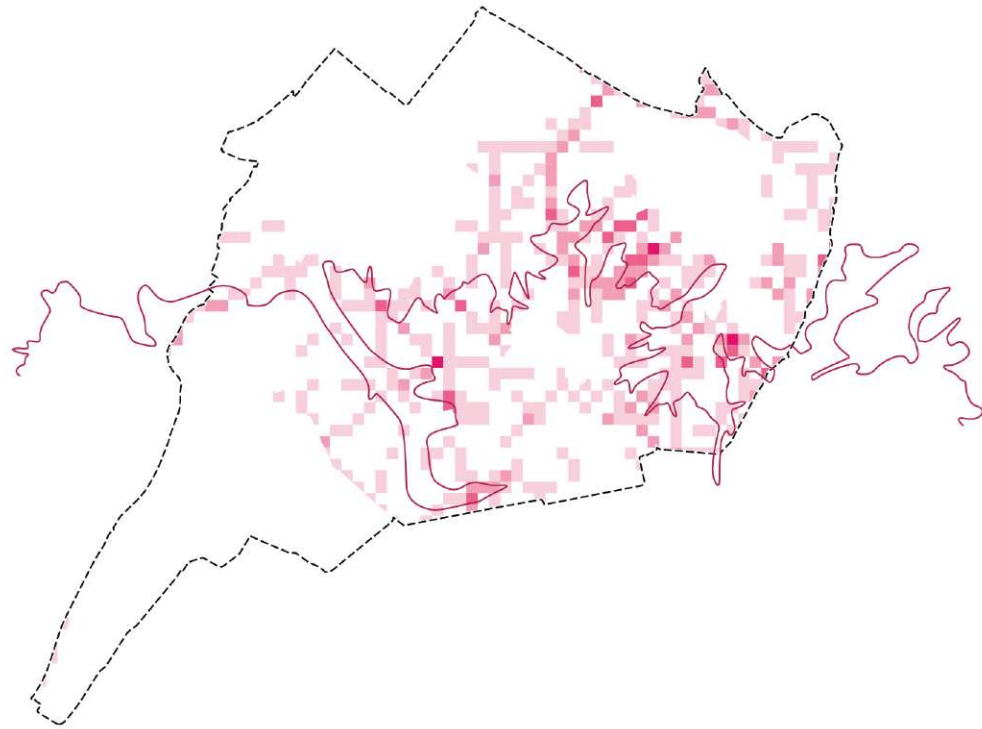
De overgang van landschapstypen en de aanwezigheid van opgaand groen in de droogdalen leidt langs de plateaurand tot een afwisseling tussen open en besloten ruimtes (donkere kleuren). Deze ruimtelijke contrasten markeren de overgang tussen de landschapstypen, en vormen vanuit het plateau beschouwd de begrenzing van de open ruimte. Het gebied tussen de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek is halfopen, hoewel er meerdere kleine landschapselementen aanwezig zijn (bijv. boomgaarden, hagen, bomenrijen) die het beeld filteren en op lokaal niveau het contrast tussen open en besloten aanzetten.

De hoge ligging en het agrarisch gebruik van het plateau van Schimmert leiden op plekken waar opgaande beplanting aan de plateaurand ontbreekt tot panoramische uitzichten richting de Westelijke Mijnstreek. De openheid richting het zuiden geeft een grenzeloos gevoel richting het Heuvelland.

Openheid en beslotenheid wisselen elkaar af, wat leidt tot een waardevolle kwalitatieve ruimtelijke afwisseling in het buitengebied.

KERNKWALITEIT CULTUURHISTORIE

Dichtheid kernkwaliteit cultuurhistorie

De ruimtelijke karakteristiek van het Zuid-Limburgse landschap is grotendeels terug te leiden tot het fijnmazige weggennetwerk tussen de landelijk gelegen kernen. Dit netwerk is nog steeds leesbaar als cultuurhistorische drager. Het spreidt zich, in tegenstelling tot de dominante doorsnijdingen van de hoofdinfrastructuur, in alle richtingen uit en is met name van belang voor lokale (recreatieve) verbindingen en de toeristische beleving. Het landelijk gebied met de kernen Groot- en Klein Genhout, Geverik, Kelmond en Spaubeek behoort tot het ontginningspatroon dat we op de plateaus aantreffen: lintdorpen die via een netwerk van lokale wegen verbonden zijn en die nog een duidelijke relatie met het omringende agrarische landschap hebben. Relicten van deze typologie treffen we nog aan in Beek en Neerbeek, hoewel de relatie met het landschap niet voor de hand liggend is. De oorspronkelijke linten in deze kernen zijn verdicht, en geleidelijk omringd geraakt door woonwijken.

Cultuurhistorische ensembles als de Geverikerhof, St. Jansgeleen, de Oude Pastorie, Printhagen en de Hubertusmolen bepalen mede de identiteit van de gemeente Beek.

Omdat de focus van deze visie het buitengebied is, zijnde cultuurhistorische waarden in de kernen buiten beschouwing gelaten. Uit het kaartbeeld is duidelijk herkenbaar dat de hoogste dichtheid van de kernkwaliteit cultuurhistorie zich langs de hellingzone bevindt.

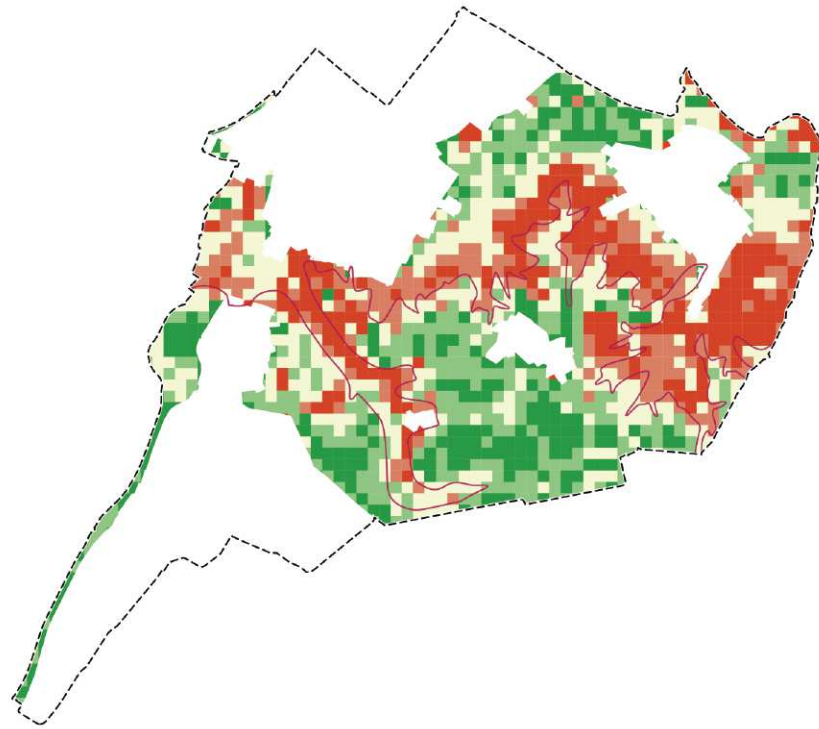
Wegkruis

Huize Genbroek

Beek is rijk aan cultuurhistorie, een kernkwaliteit die binnen de gemeente nog is af te lezen aan de hand van monumentale gebouwen, en de aanwezigheid van religieus erfgoed zoals wegekruizen en kapellen. Met name in het buitengebied vormt de combinatie van het traditionele weggennetwerk, cultuurhistorische gebouwen, wegekruizen, molen, andere bebouwing en kleinschalige dorpsmantels een aantrekkelijke mix.

CONCLUSIE ANALYSE KERNCWALITEITEN

Stapeling kernkwaliteiten

Het buitengebied van Beek is zeer waardevol. Het valt op dat de hellingzone (plateaurand, hellende terreindelen en de aanzet van droogdalen) hoog scoort op de kernkwaliteiten reliëf, groen karakter, beslotenheid en cultuurhistorie. Het plateau van Schimmert en de lager gelegen gebieden (tussenterras en dal), scoren juist hoog op openheid. Ook op basis van de kernkwaliteiten is er een duidelijke tweedeling in het buitengebied te zien.

Het plateau is grotendeels in gebruik als agrarisch gebied, en scoort vanwege de openheid hoog op de kernkwaiteit “contrast tussen open en besloten karakter.”

KANSEN EN KNELPUNTEN

Vanuit de landschappelijke analyse komen een aantal kansen en knelpunten voor het buitengebied van de gemeente Beek naar voren. De belangrijkste bevindingen hebben we hieronder beschreven. Bij het ontwikkelen van een visie voor het buitengebied is het belangrijk om een duurzame en realistische koers te formuleren die door ontwikkelingen kan worden gerealiseerd. Daarin is het belangrijk om knelpunten weg te nemen en voor de hand liggende kansen te benutten.

UITGANGSSITUATIE

De gemeente Beek bevindt zich op een scharnierpositie in Zuid-Limburg, en het is vanuit deze positie dat we een deel van de kansen en knelpunten binnen de gemeente kunnen duiden. Enerzijds ligt Beek zeer centraal op korte afstand van het Maasdal, het Geleenbeekdal en het Geuldal/Heuvelland. De kernen Beek en Spaubeek liggen in een golvende laagte die overgaat in tussenterrassen richting Elsloo en Stein. In de oost-west richting loopt de plateaurand van het plateau van Schimmert door de gemeente heen. Dit houdt in dat de gemeente op een landschappelijke overgang ligt, en we vanaf het plateau van Schimmert via een helling kunnen afdalen richting het Maasdal, het Geleenbeekdal en het Geuldal. Een knelpunt is dat de infrastructuur (met name de A2 en de A76) ervoor gezorgd heeft dat de directe verbindingen richting de omliggende dalen zijn afgesneden of beperkt bereikbaar zijn. Alleen de verbinding richting het Heuvelland blijft zonder fysieke barrières open. Contact met het landschap is veelal visueel, en vanaf de A76 is de landelijke kwaliteit van de gemeente Beek goed waar te nemen, wat een duidelijke meerwaarde is. De groene corridor tussen de kernen Beek en Geverik is de enige plaats waar de bebouwing langs de A2 nog niet aaneengesloten is, en bestaat uit een robuuste groenstructuur rondom de Maastrichterlaan en een kleinschalig agrarisch landschap.

Qua bebouwingsdruk ligt de gemeente in een concentratiegebied met stedelijke dynamiek: de aanwezigheid van BMAA en de nabijheid van Chemelot oefenen beide duidelijke visuele invloed uit. In het geval van BMAA komt hier nog geluidsoverlast bij.

De kernen Beek en Neerbeek zijn enigszins versteend, en kenmerken zich door een hoogwaardig aanbod van voorzieningen. Met name de kern Beek kenmerkt zich in het centrum door een stedelijke allure, terwijl de randen een duidelijke dorpse karakteristiek bezitten door hun ruime opzet en binding met het landschap.

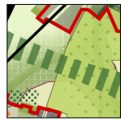
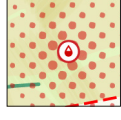
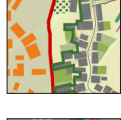
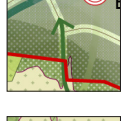
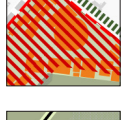
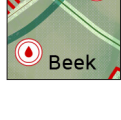
Op het plateau liggen een aantal lintdorpen die nog in zeer authentieke staat zijn, en nog duidelijk met het landschap verbonden zijn. Lokaal hebben uitbreidingen van de linten ervoor gezorgd dat de dorpsranden naar binnen gekeerd zijn, en zijn slechts de erfafscheidingen vanuit het landschap zichtbaar.

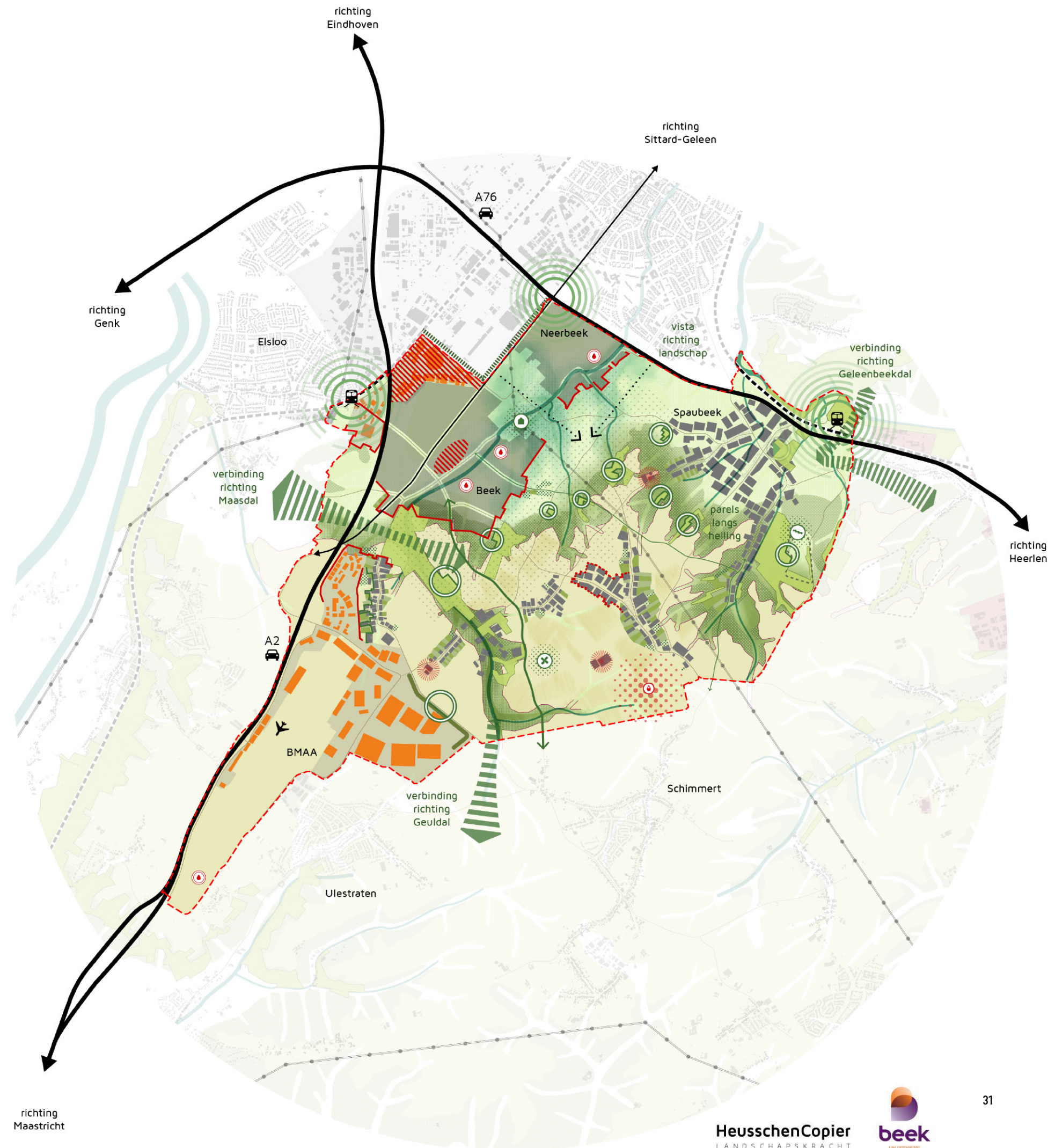
De landschappelijke overgang van plateau naar de lageregelegen tussenterrassen is enigszins verrommeld geraakt door de uitbreidingen van de kern Beek, de gesloten kernrandzones van de kernen Beek en Neerbeek, het verdwijnen van kleine landschapselementen (KLEs), aanwezige teeltondersteunende voorzieningen (TOVs) en de hoogspanningsleiding.

Echter, er ligt nog een keten van waardevolle groene “fragmenten” op de helling die de basis kunnen vormen voor een robuuste groene structuur. Er ligt een kans in het verbinden van deze groene fragmenten. De verrommeling van het buitengebied vormt een bedreiging omdat het vaak over langere tijd plaats vindt, en in veel gevallen moeilijk ongedaan gemaakt kan worden.

Op de plateaus hebben sommige agrarische complexen een grote visuele impact en levert de intredende klimaatverandering hier met name droogteproblemen op, terwijl juist in de lageregelegen kernen Beek en Neerbeek wateroverlast tot problemen leidt. Hier doet zich de kans voor om boven op het plateau en in de hellingzone de waterretentie te verbeteren, waarmee verdroging in de zomer en overstromingen bij zware regenval in de lageregelegen kernen gemitigeerd kunnen worden.

Op bovengemeentelijke schaal verdienen de entrees aandacht. Door de centrale positie is Beek goed bereikbaar, maar heeft de infrastructuur de entrees een enigszins zakelijk en stedelijk karakter gegeven. De huidige entrees dragen niet bij aan het onderscheidend vermogen van de gemeente, maar biedt daarmee ook een kans tot verbetering om zodoende meer uiting te geven aan Beek als “Poort naar het Heuvelland”.

- + openhouden verbinding met Maasdal, Geleenbeekdal en Geuldal
- + open vista's (vergezichten) op het landschap van Beek (Vrouwenbos) en Heuvelland vanaf de A76
- + kans om entree op te waarderen
- + agrarische complexen beter landschappelijk verankeren
- + tegengaan verdroging op het gehele plateau
- + abrupte scheiding buitengebied-bedrijventerrein natuurlijk opwaarderen zodat groene verbinding ontstaat
- + bestaande groene fragmenten op de hellingzone uitbreiden
- + herinrichting Schimmerterweg
- + ontsluiten en verbinden van cultuurhistorische landmarks
- +/- robuuste ruimtelijke scheiding tussen Geverik en bedrijventerrein
- gesloten kernranden (achterkanten) keren zich af van het landschap
- gesloten uitbreiding van lintdorpen waardoor contact met het landschap verloren is
- versteend gebied rond de Makado met afplanting rondom de Chemelot site
- versteende openbare ruimte, met name de markt van Beek
- wateroverlast in de kernen Beek en Neerbeek

CONCEPT

De ligging in het krachtenveld van twee werelden maakt dat de beleving van het buitengebied beïnvloed wordt door de akoestische en visuele impact van Maastricht-Aachen Airport (MAA) en Chemelot en de bijbehorende logistieke en ruimtelijke ontwikkelingen.

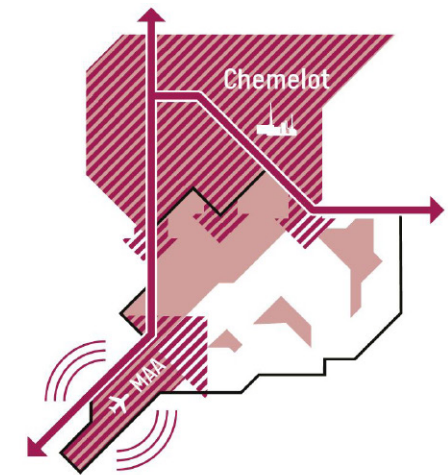
Echter, de open verbinding richting het Heuvelland laat gebruikers het kleinschalige Zuid-Limburgse cultuurlandschap beleven.

Hier ligt een strategische kans: het landschap nodigt uit tot verbinding, en de hellingzone die het plateau van Schimmert verbindt met het Geleenbeekdal en Keutelbeekdal en vice versa kent een hoge dichtheid van kernkwaliteiten.

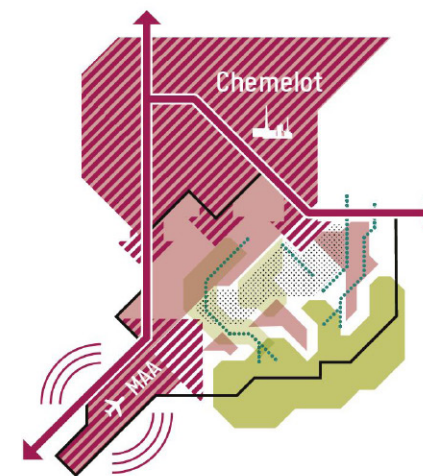
Het buitengebied kan dus een verbindende rol gaan spelen in Zuid-Limburg, daarbij de (klapdeur)scharnierpositie van de gemeente Beek volledig benuttend.

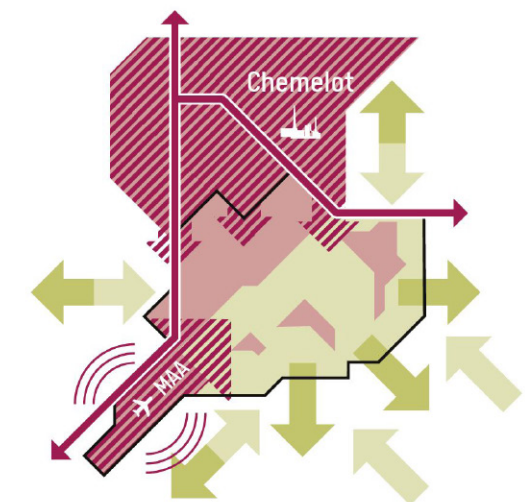
1) In Beek komen "stedelijke" en "landelijke" invloeden samen. Twee werelden, dus.

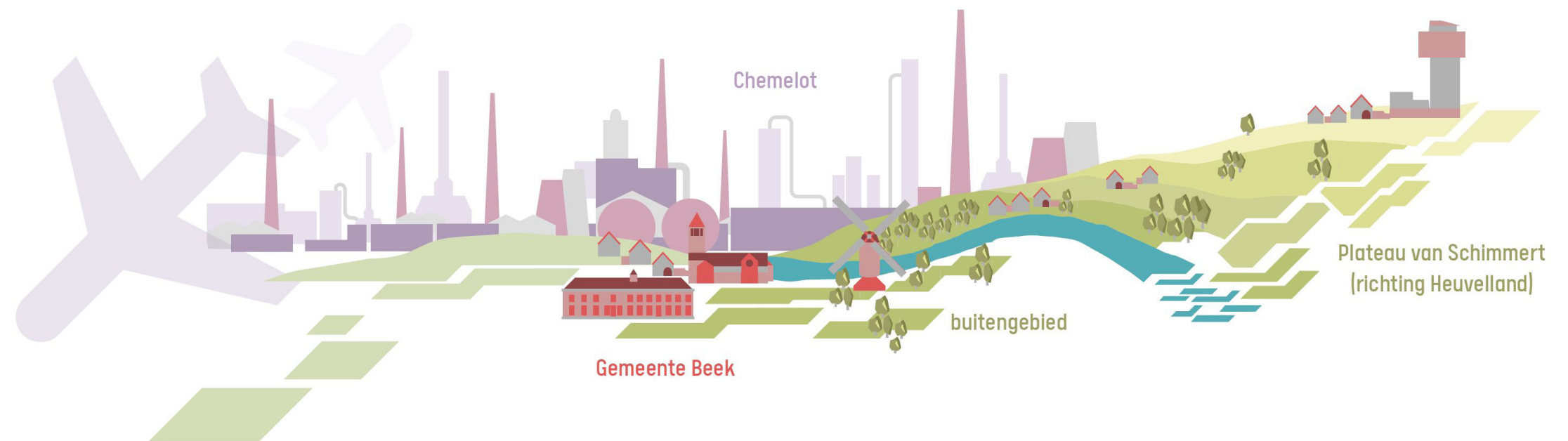
2) Echter heeft Beek, juist vanwege de A2/A76, een eigen identiteit en karakter. Het hoort niet bij Chemelot, Sittard-Geleen en Stein. Het buitengebied van Beek is echter door de A2/A76 deels afgesneden van het landschap, uitgezonderd de verbinding met het Heuvelland.

3) Het buitengebied omvat een overgang tussen plateau, hellingzone en tussenterrassen/beekdalen.

4) Door de strategische ligging van het buitengebied te benutten kan Beek zijn (klapdeur)scharnierpositie benutten op gemeente- en regionaal niveau en kan het buitengebied de groene kransslagader worden die dit deel van Zuid-Limburg nodig heeft.

Vergezicht vanaf het plateau richting Chemelot

3

VISIE

VISIE

“Beek heeft het beste van twee werelden” – het stedelijke en zakelijke van de Westelijke Mijnstreek, maar ook het landelijke en het Bourgondische van Zuid-Limburg. Maar wat moet er gebeuren om te zorgen dat het ook zo blijft? In de Herijkte Toekomstvisie erkent de gemeente dat in Beek twee werelden met verschillende karakteristieken samenkomen. Echter, de uitdaging is nu om die met aandacht voor people, prosperity en planet te laten harmoniëren.

We gaan functies duidelijk scheiden waar het moet, en gebruiken hiervoor de landschapsstructuur. We vervlechten waar het kan en waar het meerwaarde biedt zonder dat de landschappelijk logica wordt aangetast. De strategische ligging van Beek en de landschappelijke overgang in het buitengebied geven ons de opties om van Beek de groene “kransslagader” te maken tussen het plateau en de dalen, maar ook tussen de Westelijke Mijnstreek en het Heuvelland. Dit heeft voordelen voor zowel de gemeente Beek als de regio. Deze visie zet daarom in op het versterken van het groenblauw raamwerk en creëert daarmee lucht voor de opgaves die nog komen. Tegelijkertijd stelt de visie de waardevolle elementen van het buitengebied veilig voor de toekomst.

Heldere keuzes zijn hierbij essentieel. Beek heeft een buitengebied dat waardevol is maar tegelijkertijd onder druk staat. Ontwikkelingen als de landbouw- en energietransitie, de klimaatverandering, het woningbouwvraagstuk en de toeristische druk oefenen invloed uit op het buitengebied. Tegelijkertijd vormen de bebouwingsdruk, de geluidsoverlast van MAA en de visuele impact van Chemelot aandachtspunten.

Door onder meer in de domeinen landbouw, energie, wonen, werklocaties en toerisme duidelijke keuzes te maken om het beste van de twee werelden te behouden en te versterken voorkomen we dat het buitengebied

van Beek langzaam in kwaliteit achteruitgaat. De gemeente Beek bezit een landschappelijke overgang tussen de laaggelegen tussenterrassen/dalen enerzijds, en het plateau van Schimmert anderzijds. Deze overgang loopt als een continue structuur van oost naar west door het hele buitengebied. Zij bestaat uit de plateaurand waarin droogdalen zijn ingesneden, een glooiende hellingzone, en een voet die geleidelijk overgaat in de golvende, lage tussenterrassen. Deze overgang: de hellingzone biedt het podium waarop de belangrijkste kwaliteitswinst behaald kan worden.

Het Maasdal, de beekdalen en steilere hellingen (lees: de bronsgroene landschapszone en zilvergroene natuurzone) vormen samen de groenblauwe mantel binnen de landelijke gebieden van Limburg (ca. 36.000 ha).

Deze gebieden vormen samen een continue structuur met het Natuurnetwerk Limburg. Het zijn gebieden waar we goede combinatiemogelijkheden zien voor duurzame vormen van (kringloop) land- en tuinbouw en andere economische functies, vooral door hergebruik van reeds aanwezige monumentale en beeldbepalende gebouwen. De focus ligt hier op het versterken van het klimaatadaptieve karakter, de biodiversiteit en kernkwaliteiten van het landschap.

We bouwen voort op deze landschappelijke opbouw door:

- deze opnieuw (groen) aan te zetten, en zodoende het landschap weer leesbaar te maken;
- het versterken van de groenblauwe mantel.

Deze keuze biedt de mogelijkheid om het landschap opnieuw te differentiëren en om aan te sluiten op bovengemeentelijke groenblauwe structuren.

De differentiatie van het buitengebied zetten we ook kunstmatig, maar wel kwalitatief hoogwaardig

door in het scheiden van het landelijk gebied en de bedrijventerreinen langs de A2.

Door de landschappelijke overgang tussen plateau, hellingzone, tussenterras en beekdalen als uitgangspunt te nemen, en een duidelijke, ruimtelijke scheiding te maken tussen bedrijventerreinen en het landelijke buitengebied wordt de basis gelegd voor specifieke maatregelen. De landschappelijke structuur wordt dus richtinggevend voor de toekomst, en biedt een sterke aanleiding om het buitengebied te differentiëren, leesbaar te houden en kwaliteit toe te voegen.

Op het tussenterras aan de randen van Beek, Neerbeek en Spaubeek wordt ingezet op het versterken van de dorpsmantel. Hierdoor ontstaat er een aantrekkelijker uitloopgebied voor inwoners van de kernen en worden de vaak harde bebouwingsranden op een zachtere manier in het landschap ingebed.

De randen en overgangen richting de kernen, bedrijventerreinen en snelwegen zijn belangrijk voor deze differentiatie. We streven naar een robuust en duurzaam groenblauw raamwerk waarbinnen functies zoals we die nu kennen kunnen landen, maar dat door vergroting van het laadvermogen ook in de toekomst plaats kan bieden aan een toekomstig programma waarvan we de omvang nu nog niet kennen. Hierbij dient gezegd te worden dat niet per definitie alle toekomstige functies wenselijk zijn in het buitengebied.

Door de differentiatie op basis van de landschappelijke structuur wordt de leesbaarheid verbeterd, wat voordelig is voor zowel de bewoner als de toerist. Het landschap wordt hiermee een aantrekkelijker uitloopgebied. Tegelijkertijd worden ecologische verbindingen voor flora en fauna verbeterd.

gevarieerde hellingzone (met droogdalen) verbindt bestaande groene fragmenten, introduceert nieuwe groenelementen (o.a. bosjes en grachten) en helpt bij het verbeteren van waterretentie en landschappelijke leesbaarheid, hiermee levert deze hellingzone aantrekkelijke verbindingen richting Heuvelland, Geuldal, Maasdalen en Geleenbeekdal en vice versa

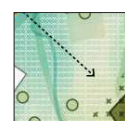
verbeteren van de duidelijke scheiding tussen landelijk gebied en bedrijventerrein (wal) aan zijde open agrarische ruimte door aanbrengen beplanting

herinrichten Schimmerterweg als een verkeersveilige (60 km/u) en toeristisch-recreatieve verbinding tussen Beek en Schimmert voor automobilist, voetganger, fietser en ruiter

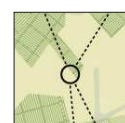
omvormen en opwaarderen entrees tot verkeersveilige belevingslocaties met een ruimtelijk en groen karakter, zodat de branding "Poort naar het Heuvelland" beter wordt beleefd

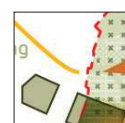
behouden openheid zodat aantrekkelijke vista's richting Vrouwenbos en Heuvelland behouden blijven

bouwen aan dorpsmantels in combinatie met de landbouw tot aantrekkelijk uitlooppgebied

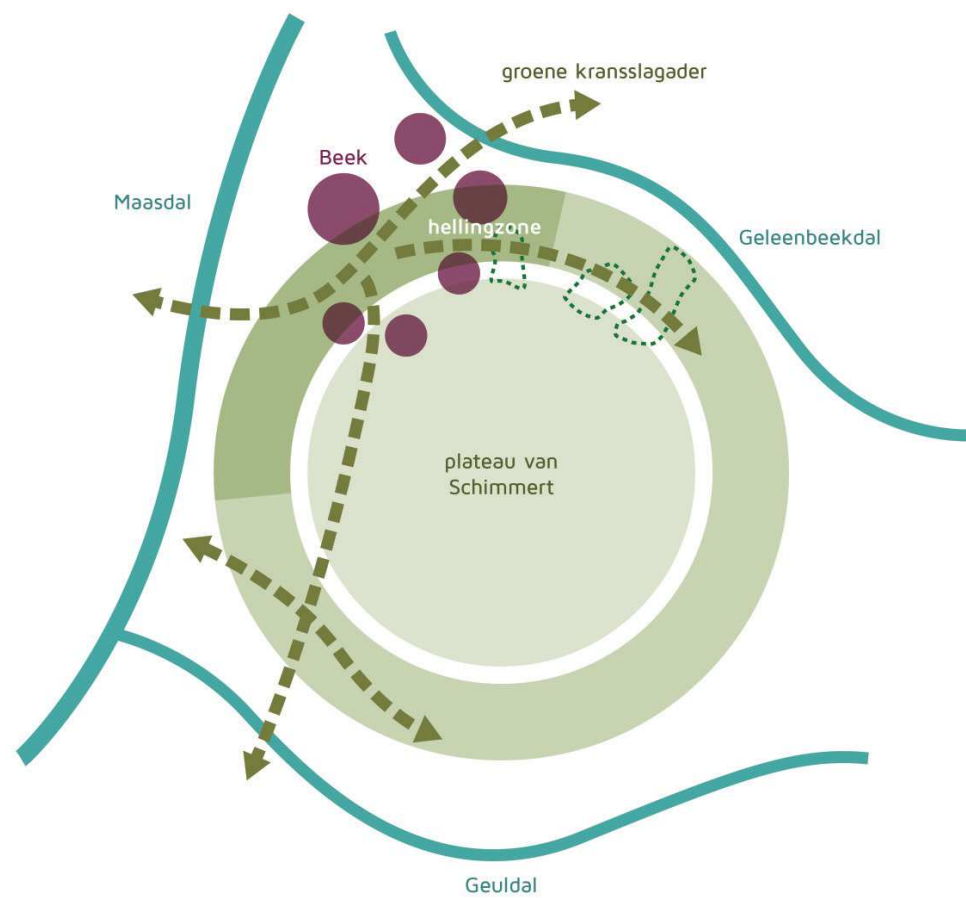

grootschalige landbouw op plateau draagt bij aan waterretentie en behoud van de openheid op het plateau

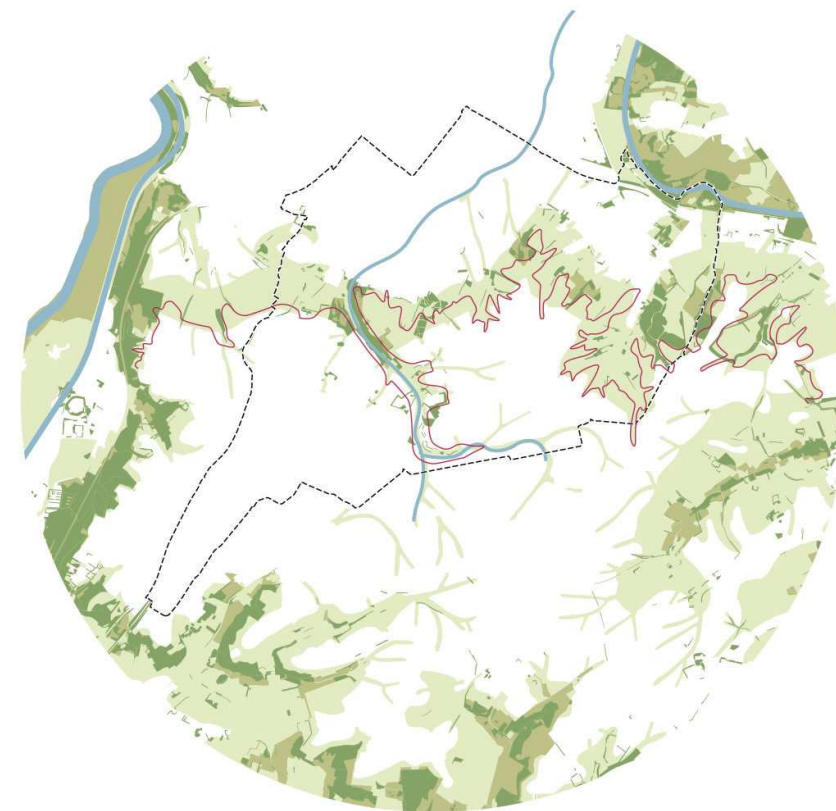

aansluiten op routenetwerken recreatieve en (Eu)regionale verbindingen

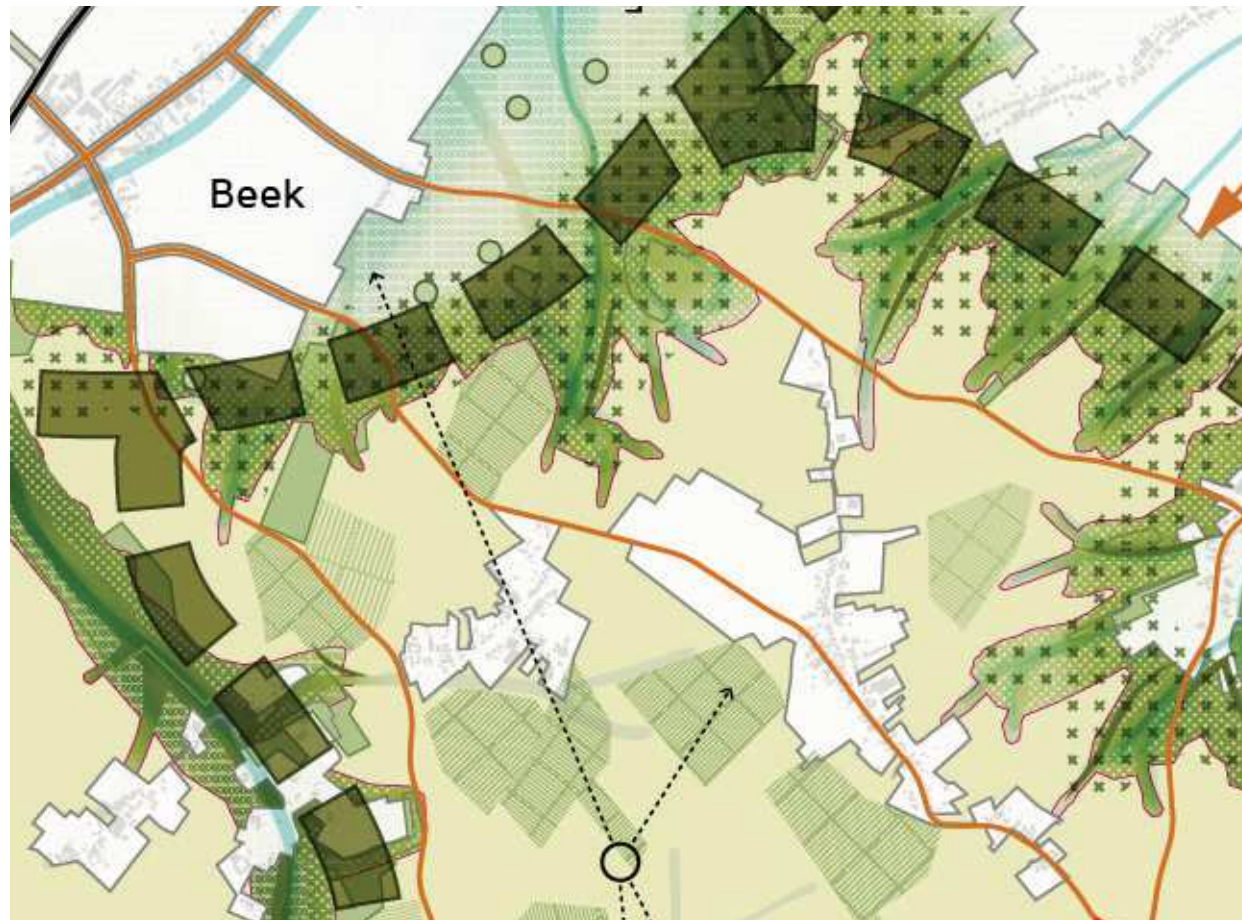

Beek benut zijn scharnierligging tussen drie grote dalen, en kan gaan fungeren als een groene kransslagader die tegen de sterk verstedelijkte Westelijke Mijnstreek ligt.

De hellingzone in relatie tot bestaand natuurbeleid: Natura 2000, goudgroene en zilvergroene natuurzone en bronsgroene landschapszone

Door het ontwikkelen van de hellingzone draagt Beek bij aan het vervolmaken van belangrijke bovengemeentelijke (natuur)verbindingen.

De hellingzone die vanaf de plateaurand van Schimmert afloopt richting Beek, Neerbeek en Spaubeek wordt een verbindend, ruimtelijk gevarieerd gebied.

Op het tussenterras rondom de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek wordt de dorpsmantel verder ontwikkeld en vormt het een aantrekkelijk uitloopgebied (ommetjes) voor de inwoners.

TOEKOMSTIG GROENBLAUW RAAMWERK

We constateren dat de noodzaak en urgentie om een groenblauw raamwerk te herstellen en te ontwikkelen wezenlijker en fundamenteeler is dan ooit tevoren. We stellen voor om hieraan pro-actief te werken en koppelkansen met andere projecten of beleidsvelden aan te grijpen. We zien het bouwen aan een groenblauw raamwerk als een doel op zich.

Het toekomstige groenblauw raamwerk is de basis van het landschap en kan niet los gezien worden van de landschappelijke ondergrond. Het reliëf en het huidige landgebruik bepaalt in hoge mate hoe het landschap eruitziet en hoe sterk de groene structuren zijn. Door eerst aan een sterk groenblauw raamwerk te bouwen, wordt het landschap als geheel veerkrachtiger, sterker en wordt de draagkracht (capaciteit om ontwikkelingen te faciliteren) vergroot. Dit helpt bij het positioneren en ondersteunen van toekomstige opgaven in diverse sectoren, of het nu de landbouw, de woningbouw of toerisme betreft, of om specifieke thema's zoals klimaatbestendigheid, circulaire landbouw, biodiversiteit gaat.

De status van de groenstructuren heeft zijn weerslag op waterhuishouding, biodiversiteit, en bodemweerbaarheid: een landschap met een zwakke groenstructuur houdt vaak weinig water vast, wat weer leidt tot kwetsbaarheid in geval van droogte, of overstromingen richting de laagste delen. Tevens is een groenblauw raamwerk van belang voor het waarborgen en vergroten van de biodiversiteit.

Voor Beek zien we de kans om een toekomstig groenblauw raamwerk te creëren door gebruik te maken van de landschappelijke overgang tussen plateau en tussenterras: terrasrand. Door de fragmenten in de hellingzone te vergroten, uit te breiden en waar mogelijk met elkaar te verbinden, ontstaat een reeks groene stapstenen.

Deze structuur kan zich uitbreiden richting het Geleenbeekdal, langs de A76, richting het Maasdal en richting het Geuldal. Hierdoor wordt Beek een “groene kransslagader” en wordt de centrale ligging van de gemeente in Zuid-Limburg optimaal benut. Door de droogdalen weer groen aan te zetten wordt de landschappelijke logica weer leesbaar en wordt tegelijkertijd de waterretentiecapaciteit van het landschap vergroot en de wateroverlast in de kernen verkleind.

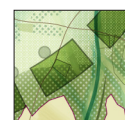
Met dit versterkte groenblauw raamwerk rolt de gemeente Beek een verbindende “groene loper” uit voor de Westelijke Mijnstreek, het Heuvelland en Parkstad.

Deze maatregel heeft ook voordelen voor de bereikbaarheid vanuit en naar de omringende gemeenten. Op lokaal niveau heeft het tevens positieve effecten op de leefomgeving, met name in het aanbrengen van meer variatie in het buitengebied, in het bijzonder in de zones die als uitloopgebied fungeren.

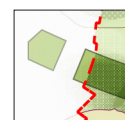
Echter, deze maatregel draagt ook bij aan het realiseren van robuuste migratieroutes voor fauna en het versterken van de groenblauwe mantel en het Limburgs natuurnetwerk.

Bovenaan het droogdal van de Keutelbeek treffen we nog een zone met kleinschalige kenmerken aan. Deze kleinschaligheid geeft het landschap veerkracht, en levert inspiratie om de hellingzone te ontwikkelen.

ontwikkeling van een robuuste groenblauwe verbinding over de hellingzone door aanleg extra bosjes en graften met hiertussen circulaire en natuurinclusieve landbouw die vergezichten veilig stelt

aantrekkelijke verbindingen realiseren met omliggende grote landschappelijke eenheden door aanleg groenstructuren

plateau als landschappelijke eenheid open en grootschalig houden met maatregelen voor het langer vasthouden en infiltreren van hemelwater

groene verbindingen door de kernen versterken en realiseren

behouden en versterken dorpsmantels met groene verbindingen vanuit kern naar landschap en vice versa

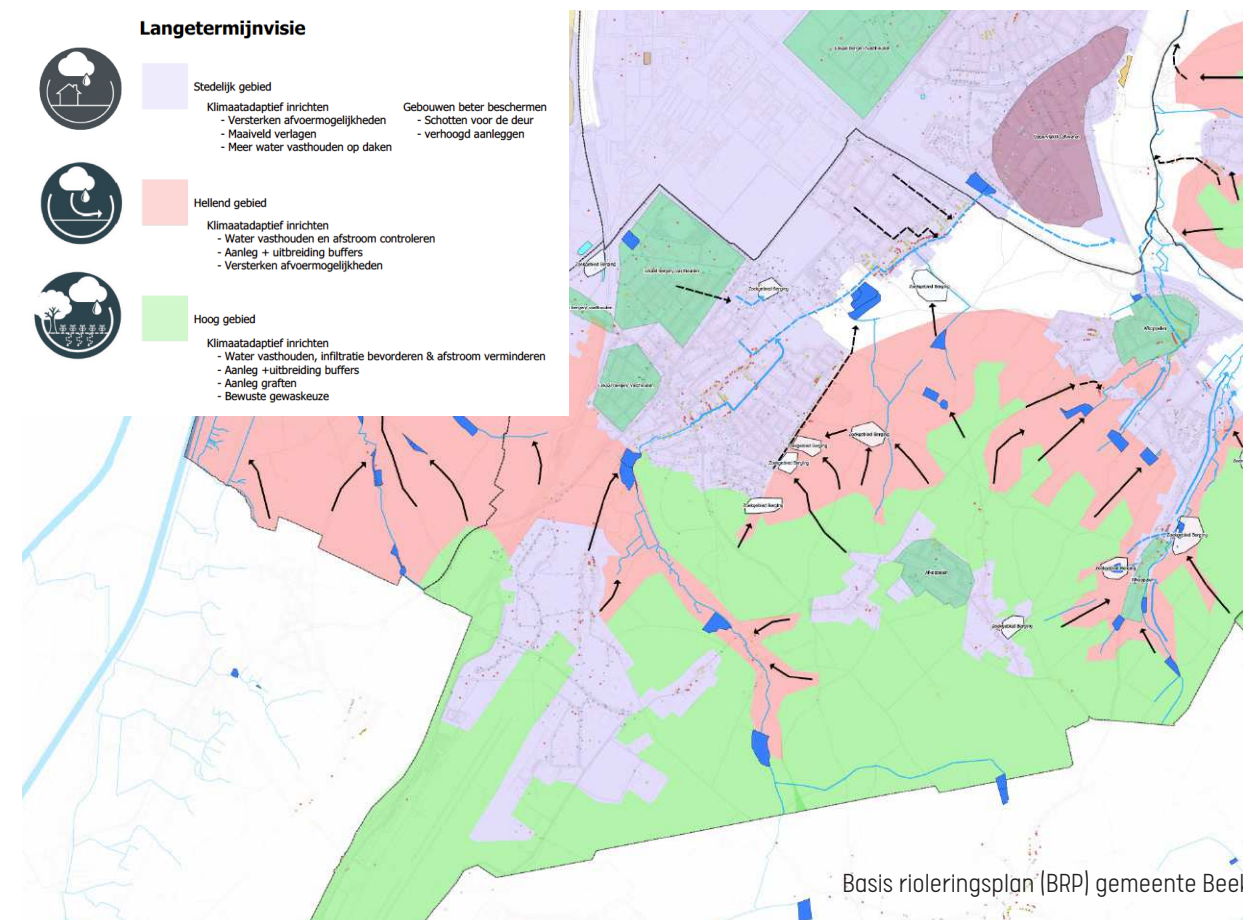

droogdalen leesbaar maken in het landschap en maatregelen treffen om hemelwater langer vast te houden en te infiltreren

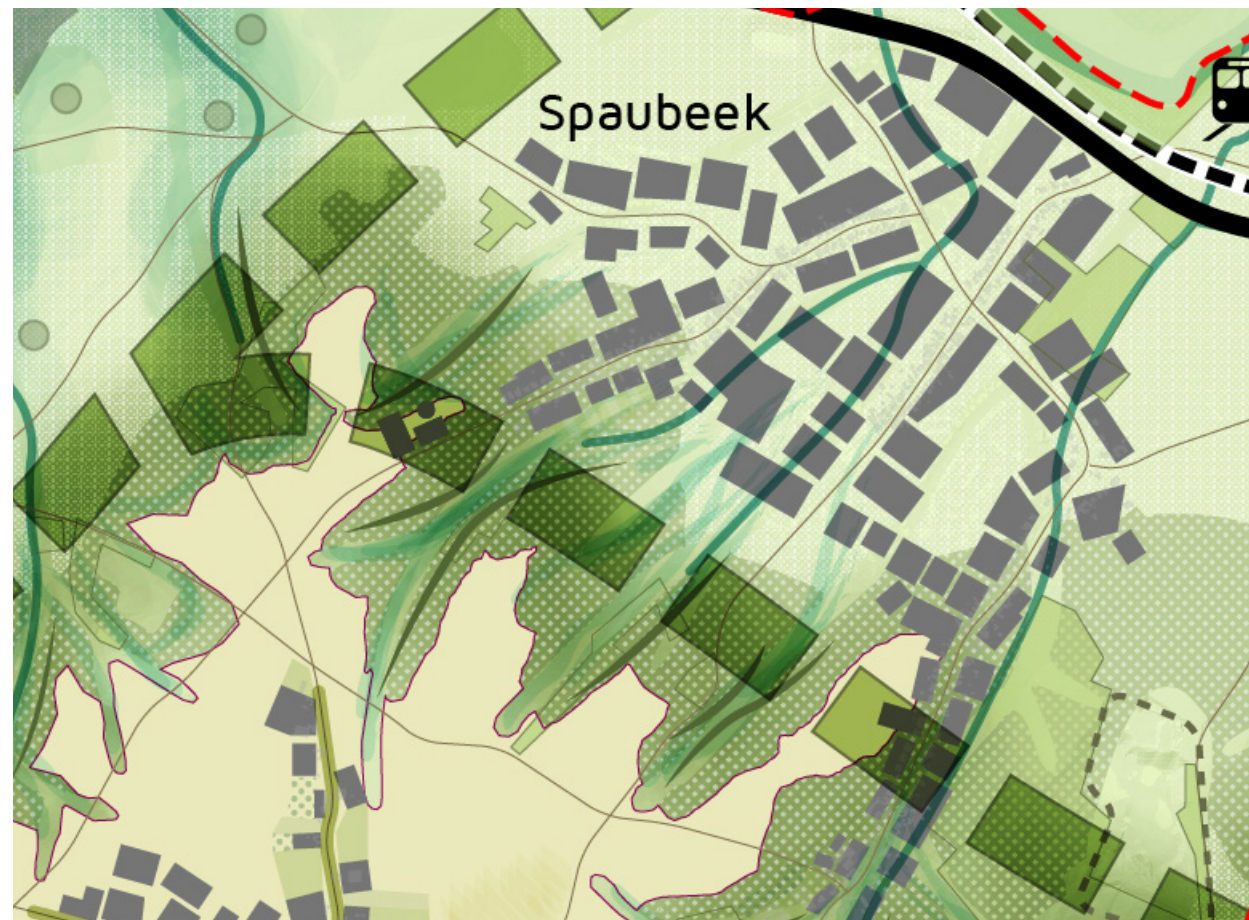

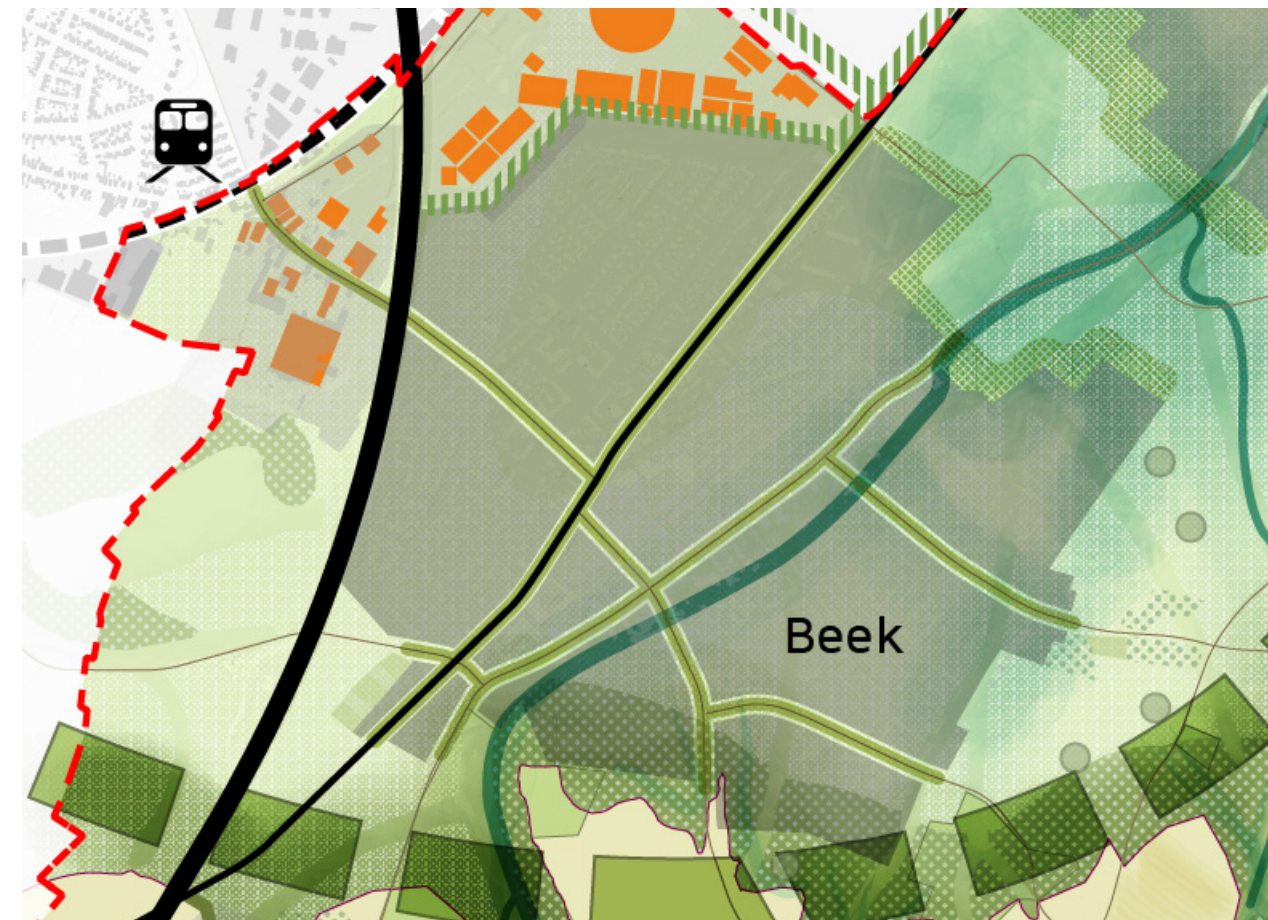
Dorpsmantels zijn kleinschalige zones die vroeger in gebruik waren als huisweide, (moes)tuin of boomgaard. Door hun kleinschalige, groene karakter accentueren en verzachten ze de dorpsranden en vormen ze een integraal onderdeel van het groenblauw raamwerk.

Koppelkans voor het groenblauw raamwerk met het BRP. Er worden kansen toebedeeld aan het klimaatadaptief inrichten van de hellingzone om water vast te houden en infiltreren. Met de juiste maatregelen levert dit ook een kwalitatief betere hellingzone op.

De droogdalen worden leesbaar gemaakt door het aanzetten van groen waardoor tevens de waterretentie en -infiltratie toeneemt en daarmee vermindert de wateroverlast in de kern.

Behouden of ontwikkelen aantrekkelijke groene verbinding vanaf entrees als koppeling tussen buurgemeenten/buitengebied en de kernen.

LANDBOUW

Karakterisering:

De agrarische sector in de gemeente Beek omvat hoofdzakelijk akkerbouw en grondgebonden veehouderij en op een enkele locatie ook fruitteelt. Door de ligging op een landschappelijke overgang zien we het contrast tussen de grootschalige verkaveling op het plateau van Schimmert. Richting de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek vormen hellingen een landschappelijke overgang naar het dal van de Keutelbeek en Geleenbeek. Over het algemeen zijn dit flauwe hellingen die grotendeels zijn ontgonnen voor agrarisch gebruik. Bij uitzondering vinden we steilere hellingen en grotere hoogteverschillen rondom de droogdalen die zich insnijden in het plateau. Het plateau van Schimmert is open en relatief vlak, maar niet geheel zonder hoogteverschillen. Op het plateau zelf kunnen we hoogtes en laagtes waarnemen, waardoor een gevarieerde ruimtelijke beleving ontstaat. Deze beleving wisselt met de gewassen die geteeld worden.

Op het plateau bevinden zich enkele grote agrarische complexen die een duidelijke visuele impact hebben vanwege hun omvang en de openheid van het plateau.

Visie:

Het plateau van Schimmert behoudt zijn openheid, en de agrarische sector opereert hier op basis van de grootschalige verkaveling die de Zuid-Limburgse plateaus kenmerkt. De effecten van de klimaatverandering verdienen speciale aandacht. Recent is de agrarische sector weer met langdurige droogte geconfronteerd. Om deze reden stellen we voor om in te zetten op maatregelen waarbij water langer op het plateau vastgehouden en geïnfiltreerd kan worden. Een voorbeeld hiervan is het toevoegen van kleine landschapselementen (KLEs) zoals ruige grasranden, hagen of een solitaire boom waar dit mogelijk is. De aanleg van erfbeplanting rondom erven zorgt voor een goede landschappelijke inpassing en draagt bij aan het

voorkomen van hittestress. De aanleg van KLEs langs uitgepijld wandel-/fietsroutes zorgt voor een scheiding van recreanten/toeristen en de cultuurgronden. De agrarische sector speelt weer een rol in het beheer van de KLEs en ontvangt hiervoor een eerlijke en structurele vergoeding.

De hellingzone wordt kleinschaliger, gaat meer KLEs bevatten zoals bosjes, graften, hagen en structuurrijke akkerranden. De agrariërs voeren nog nadrukkelijker natuurinclusieve maatregelen en circulaire landbouwmethoden door in de bedrijfsvoering. Zodra er een regionale behoefte ontstaat kan hier worden geëxperimenteerd met alternatieve teelten, teelten die aansluiten op de behoeften van de natuur en bodemgesteldheid, en korte ketens.

Vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) worden agrariërs reeds verplicht om op 4% van hun landbouwgrond ecosysteemdiensten uit te voeren. Dit kan bijvoorbeeld door grond braak te laten liggen, delen in te zaaien met stikstofbindend gras of drachtplanten of de aanplant van houtige opstanden te realiseren. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit met name aan de randen van opgaand groen zal plaatsvinden. Idealiter zou hiermee gewerkt kunnen worden aan een meer diverse en klimaatrobuuste hellingzone. Het verdient aanbeveling gezamenlijk een proces op gang te brengen waarin wordt onderzocht op welke wijze de hellingzone voor alle agrariërs een oplossing voor het GLB kan betekenen. Dit levert winst op voor diverse sectoren en doelgroepen. Op de hellingen worden geen teeltvoorzieningen toegestaan.

Enerzijds speelt de agrarische sector hierdoor weer de rol van brede landschapsbeheerder en landschapsmaker, en kan gewerkt worden aan realistische verdienmodellen. Anderzijds wordt de landschappelijke leesbaarheid versterkt en wint het

buitengebied aan aantrekkelijkheid. Speciale aandacht verdienen hierbij de droogdalen. Dit zijn de plaatsen waar tijdens zware neerslag veel water vanaf het plateau naar beneden komt.

Door de droogdalen en de holle wegen weer groen aan te zetten in combinatie met voorzieningen die het water tijdelijk vasthouden en mogelijk laten infiltreren in de ondergrond wordt overlast in de lagergelegen delen van de gemeente (met name in Beek, Neerbeek en Spaubeek) verminderd. Omdat de landschappelijke overgang van plateau naar tussenterras een sterk landschappelijk kenmerk is voor de gemeente Beek draagt deze stap bij aan het creëren van een robuust toekomstig groenblauw raamwerk en een consistent ruimtelijk beeld.

In het kader van de klimaatverandering heeft de droogte speciale aandacht: een reeds uitgevoerde

stresstest door de gemeente wijst uit dat de grondwaterstanden recordlaagtes bereiken. Deze ontwikkeling heeft significante economische en landschappelijke gevolgen. Met name op het plateau worden de gevolgen van de droogte merkbaar. Dit leidt tot hogere kosten voor agrariërs, druk op flora en fauna en tot een teruglopende “veerkracht” in het landschap.

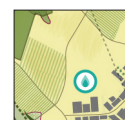
Het is noodzaak om de waterretentie op het plateau te verbeteren, zodat de negatieve effecten van verdroging worden afgezwakt of voorkomen. Concreet houdt dit in dat het organische stofgehalte in de bodem verhoogd dient te worden. Vanwege de combinatie van de stijgende kosten voor het inzetten van kunstmest door de Oekraïne-crisis en een verminderde derogatie (vergunning om mest uit te rijden ten behoeve van teelten) ten gevolge van de Europese regelgeving vanuit de stikstofproblematiek, lijkt organische stof een veelbelovend alternatief te

De dunne beplantingsranden langs holle wegen worden aanzet met meer groen

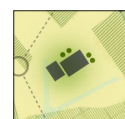
behouden van grootschalige landbouw op de plateaus

landbouw draagt bij aan waterretentie en -infiltratie op het plateau en het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem (vergroten bodemweerbaarheid)

agrarische ensembles integreren in dorpsrand door uitbreidingen dorpsmantels

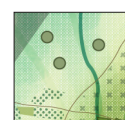
groene landschappelijk inpassing door middel van erfbeplanting voor grote agrarische ensembles

duidelijke en kwalitatieve scheiding buitengebied en bedrijventerreinen handhaven als scheiding tussen open agrarisch gebied en BMAA

gevarieerde helling met meer groene fragmenten, circulaire en natuurinclusieve landbouw, waterretentie en -infiltratie en landschappelijke leesbaarheid

behouden en versterken dorpsmantels in combinatie met agrarisch gebruik als aantrekkelijk uitloopgebied op tussenterras

Verdroging op het plateau

vormen. Echter blijkt het in de praktijk niet makkelijk om kwalitatieve organische stof te krijgen. Niet alle vormen van compost of Bokashi (gefermenteerd organisch materiaal) zijn echter geschikt. Het toevoegen van kleine landschapselementen die het water vasthouden, zoals bijvoorbeeld graften en hagen (op een ruggetje), het telen van andere gewassen en het verhogen van het organische stofgehalte in de bodem kunnen een bijdrage leveren aan een verbeterde bodemweerbaarheid.

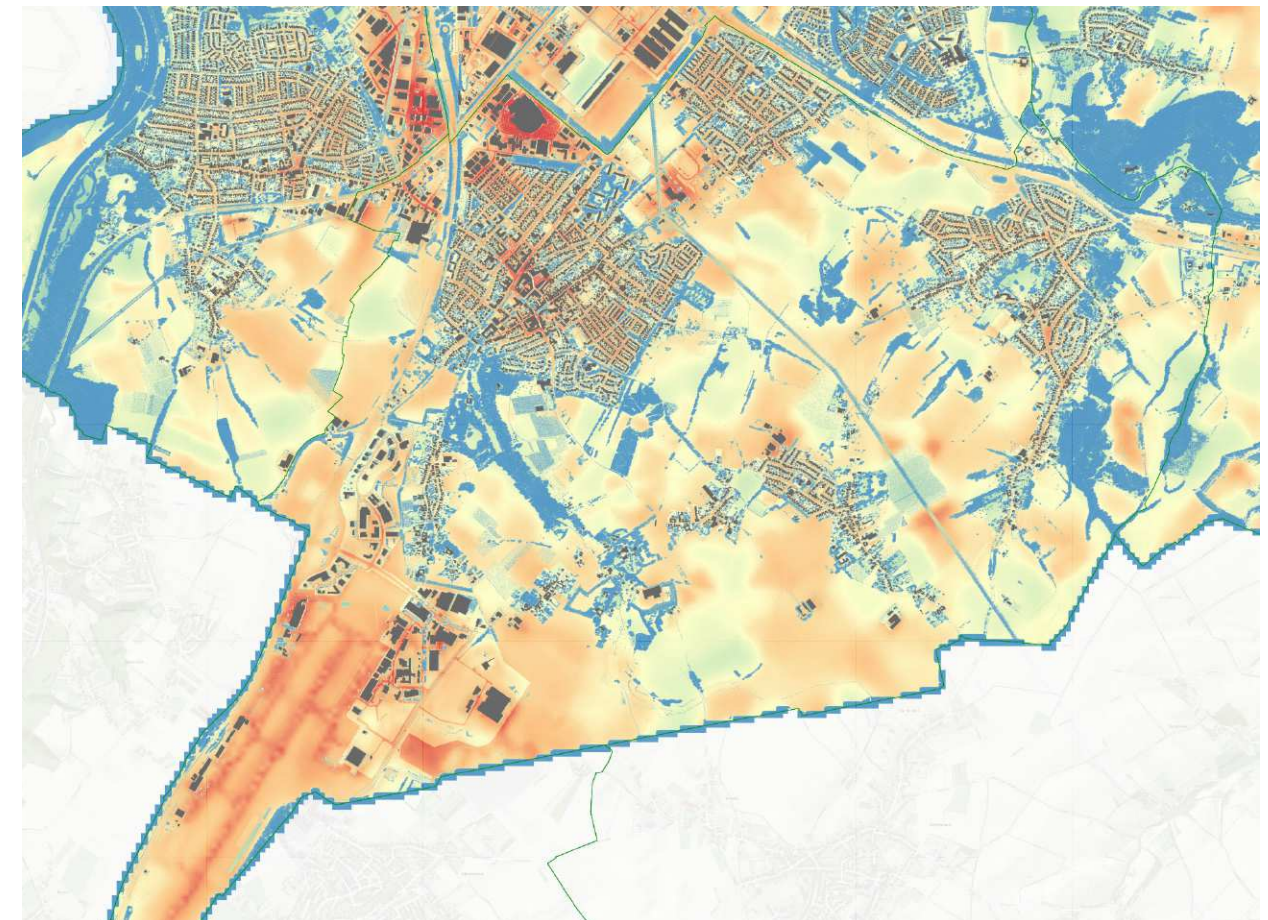
Deze maatregelen dienen echter in overleg met de agrarische sector gerealiseerd te worden, waarbij zich het bezwaar van de “kalenderlandbouw” aandient. Dit houdt in dat er vanuit de regelgeving strikte data zijn vastgesteld waarbinnen bepaalde activiteiten (bijvoorbeeld inzaaien, bemesten etc.) mogen worden uitgevoerd. Echter, in de praktijk zijn weersomstandigheden leidend voor wat mogelijk is. Voor het realiseren van een natuurinclusief teeltregime is het noodzakelijk om de huidige wet- en regelgeving bij te stellen.

Het maatregelenpakket moet erop gericht zijn de agrarische sector voor de komende jaren perspectief te bieden en handvaten aan te reiken om mee te bewegen met de klimaatverandering en landbouwtransities.

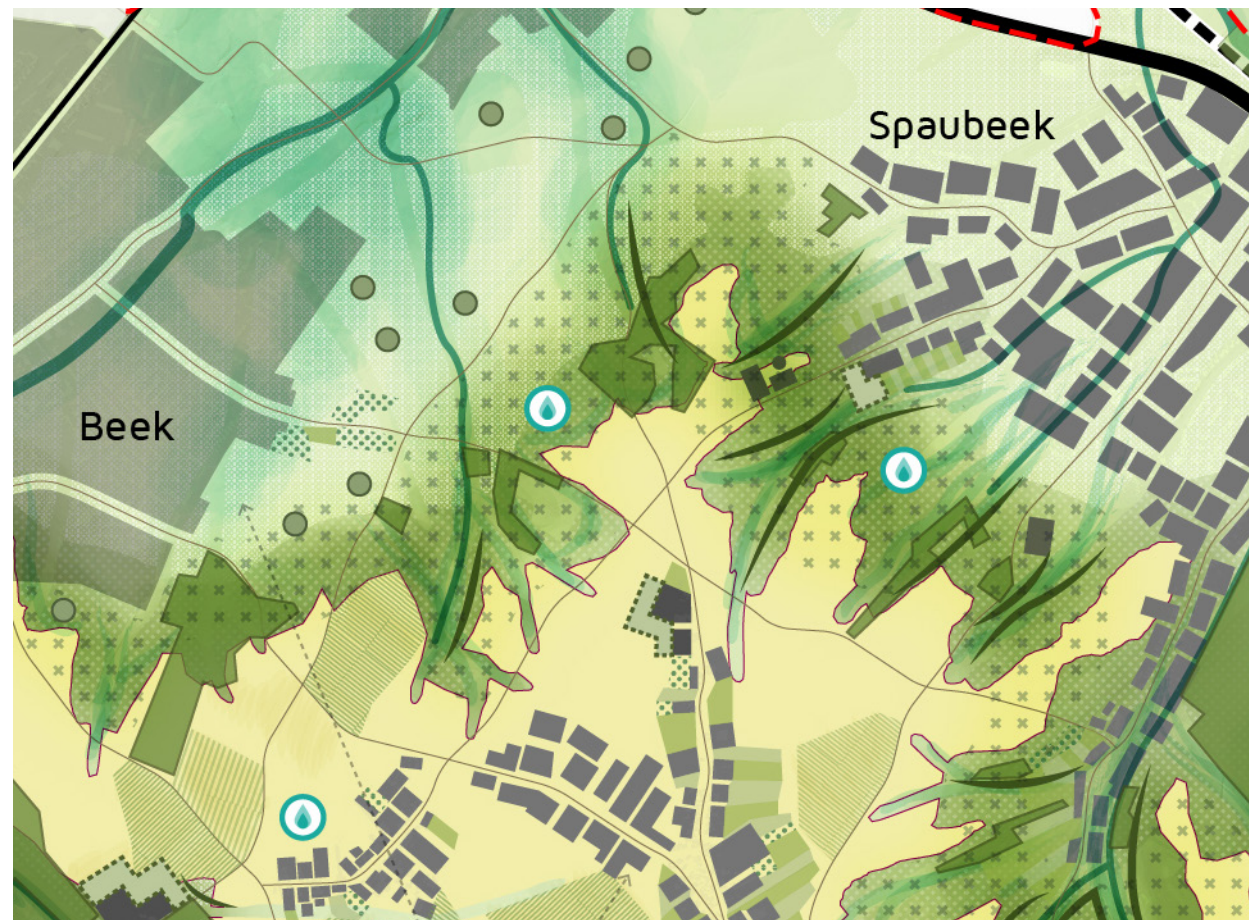
De positionering en schaal van sommige agrarische ensembles vraagt om een zorgvuldigere landschappelijke inpassing dan nu het geval is. Met name de ensembles op het plateau kunnen worden voorzien van begeleidend groen die het beeld enigszins filteren. De ensembles die aan de rand van kernen zijn gepositioneerd (zoals bijvoorbeeld het geval in Spaubeek en Genhout) kunnen worden geïntegreerd door de bestaande dorpsmantel uit te breiden en als het ware om het ensemble heen te draperen. Het doel is niet om agrarische bebouwing te verstoppen of geheel

aan het beeld te onttrekken, maar om de visuele impact te verzachten en tegelijkertijd bij te dragen aan het aantrekkelijke groene karakter van het landschap. De zone grenzend aan de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek is ook als agrarisch gebied in gebruik, maar dient tegelijkertijd als uitloopgebied voor de bewoners. Als zodanig heeft het te maken met een relatief grote gebruiksdruk. De landbouw in dit gebied voegt ruimtelijk-visuele waarde toe, die nog verder uitgebouwd kan worden. Door een duidelijke recreatieve zonering en het toevoegen van elementen zoals solitaire bomen op de kruispunten (“eeuwige vrijgezel”), de (deels aanwezige) dorpsmantels met fruitbomen weer te herstellen, bloemrijke akkerranden te voorzien, of hagen aan te planten krijgt het landschap zijn kleinschaligheid en variatie weer terug. Ook zijn in deze zone teeltondersteunende voorzieningen (hagelnetten, leiconstructies) ongewenst vanwege het intensieve gebruik en de verstoring van het landelijke karakter, wat nu juist van grote waarde is voor bewoners en toeristen.

Samenvattend positioneert deze visie de agrarische sector als een centrale speler in het gebruik en beheer van het Zuid-Limburgse landschap, echter wel met oog voor veranderingen die we nu het hoofd moeten bieden. De agrariërs kunnen de rol van brede landschapsbeheerders oppakken, waarbij er aandacht dient te zijn, voor reële vergoedingen, de continuïteit van contracten, maatwerk en initiatieven die vanuit de sector zelf komen.

Bovenstaande hittekaart laat zien waar de temperaturen het hoogste oplopen. Dichtbegroeide, groene gebieden als het Keutelbeekdal blijven relatief koel, terwijl versteende gebieden snel opwarmen. De open, agrarische gebieden op het plateau verdrogen in de zomer snel, zeker wanneer de gewassen nog jong zijn.

In de hellingzone kunnen kleinschalige en natuurinclusieve vormen van landbouw gaan plaatsvinden. Dit kan worden gecombineerd met de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen die bijdragen aan de biodiversiteit, de belevingswaarde en de klimaatbestendigheid. Eerlijke en structurele vergoedingen zijn basisvoorwaarden.

Het plateau van Schimmert blijft een open en grootschalig landbouwgebied. Door de hellingzone weer groen aan te zetten en meer kleine landschapselementen toe te voegen, wordt de openheid van het plateau benadrukt. Bestaande vista's blijven behouden.

ENERGIE

Karakterisering:

In het kader van de landelijke taakstelling om de energietransitie vorm te geven, neemt elke Nederlandse regio deel in de RES (Ruimtelijke Energie Strategie). In juli 2020 is de concept-RES Zuid-Limburg (RESZL) vastgesteld. Dit document legt de bijdrage vast die RES-ZL wil leveren aan de nationale doelstellingen. Het Nederlandse doel is het realiseren van 35 Terawattuur (TWh) middels duurzame energie in 2030. De Zuid-Limburgse bijdrage is - afhankelijk van het te volgen scenario - vastgesteld op 1.333 TWh.

Los van de energietransitie die reeds gaande is betekent dit dat in het buitengebied locaties worden bekeken die geschikt zouden kunnen zijn voor het realiseren van zonnevelden. Daarnaast stoelt het huidige provinciale beleid op de zogeheten "zonneladder" - bij voorkeur wordt zon eerst in de bebouwde omgeving gerealiseerd, gevolgd door braakliggende terreinen, infrastructuur, vuilstortplaatsen en pas in de laatste instantie op landbouwgrond. Hoewel de ladder niet strikt volgtijdelijk geïnterpreteerd hoeft te worden, geeft deze wel een prioriteit aan.

Het buitengebied van de gemeente Beek ligt volledig in het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Hierdoor is de Provinciale Omgevingsverordening van kracht waarin wordt gesteld dat ruimtelijke ontwikkelingen rekening dienen te houden met de vier landschappelijke kernkwaliteiten (reliëf, contrast open-besloten ruimte, groen karakter en cultuurhistorie) die opgenomen zijn in het Handvat Kernkwaliteiten NLZL. Bij zonnevelden die in het buitengebied gepositioneerd worden speelt in alle gevallen een provinciaal belang, en dient bij elk initiatief rekening gehouden te worden met de kernkwaliteiten. In alle gevallen geven Gedeputeerde Staten een advies af.

Binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg is ook een

uitsluitingsgebied voor windenergie opgenomen. Omdat het hele buitengebied van Beek in dit uitsluitingsgebied ligt, is het oprichten van windmolens niet geoorloofd.

Visie:

Het Handvat Kernkwaliteiten NLZL voorziet in een methodiek die berust op het doorlopen van drie schaalniveaus om een initiatief te kunnen toetsen, namelijk locatie-afweging, positionering en verschijningsvorm. Het schaalniveau van de locatie-afweging dient om te duiden welke locaties het meest geschikt zouden kunnen zijn voor het realiseren van zonneweides. Het volgende schaalniveau is de positionering. Hier wordt onderzocht wat de schaal van initiatieven kan zijn, hoe ze georiënteerd worden en wat de ruimtelijke verdeling ervan kan zijn. De eerste twee schaalniveaus zijn kaderstellend voor het derde schaalniveau van de verschijningsvorm. Wanneer de optimale locatie en de positionering bekend zijn, kunnen de details van de fysieke verschijning nader worden bepaald. Hierbij kan worden gedacht aan afmetingen, kleur en materialisering.

Omdat initiatieven zich altijd in een lokale context bevinden is maatwerk op het tweede en derde schaalniveau onvermijdelijk. Immers, deze context bepaalt de draagkracht.

De hoogste dichtheid in kernkwaliteiten in het buitengebied van de gemeente Beek vinden we in de hellingzone (de plateaurand van het plateau van Schimmert). Dit is volledig in lijn met de situatie die we ook elders in Zuid-Limburg aantreffen. Daarom treffen we ook in Beek op de plateaurand van het plateau van Schimmert en het tussenterras met hierin het Keutelbeekdal en Geleenbeekdal een hoge dichtheid van de kernkwaliteiten reliëf, groen karakter en het contrast tussen open en besloten ruimte aan. Het plateau van Schimmert scoort hoog in de kernkwaliteit contrast

open-besloten ruimte, omdat daar de weidsheid van het landschap kan worden beleefd. Echter, door het gebruik als landbouwgebied en de geringe hoeveelheid kleine landschapselementen scoort het plateau relatief laag op de andere kernkwaliteiten. Dit betekent niet dat het gebied geen kwaliteiten of intrinsieke waarde heeft, maar dat - wanneer we alleen de kernkwaliteiten bezien - dit gebied in aanmerking zou kunnen komen voor het positioneren van zonnevelden.

We concluderen echter, dat zon-op-land een te grote inbreuk zou vormen op de aanwezige ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten. Met name de ruimtelijke eenheid tussen agrarisch gebied en intacte lintdorpen zou door het technologische karakter van zonnevelden verstoord worden. Bovendien is het plateau van Schimmert niet volledige vlak - zelfs als men erin zou slagen om een zonneveld in een kom (lager deel op het plateau) te positioneren, blijven er nog altijd zeer veel

zichtpunten over van waaruit men het zonneveld kan waarnemen.

Een alternatief voor plaatsing van zon-op-land in het landelijk gebied is om te stimuleren dat grote agrarische ensembles zelfvoorzienend worden. Vaak bezitten de grote ensembles voldoende dakoppervlakte om meer stroom op te wekken dan zij verbruiken.

De enige locaties waar op beperkte schaal zonnevelden in het buitengebied kunnen worden gerealiseerd is ten westen van Geverik in een voormalig waterbekken. Hoewel in het huidige beleidsplan voor zonneparken van de gemeente Beek zoekgebieden zijn aangewezen, leent de ruimtelijke karakteristiek van deze gebieden zich vanuit deze visie niet om zonnevelden te realiseren. De aanwezige scheiding tussen het bedrijventerrein en de dorpskern van Geverik minimaliseert de ruimtelijk-visuele impact van een dergelijk initiatief.

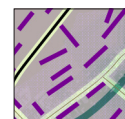

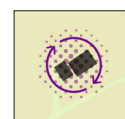
ontwikkelen zon-op-dak en parkeerterreinen rondom de Makado en BMAA

zon-op-dak op bedrijventerreinen (grootschalige opwekking)

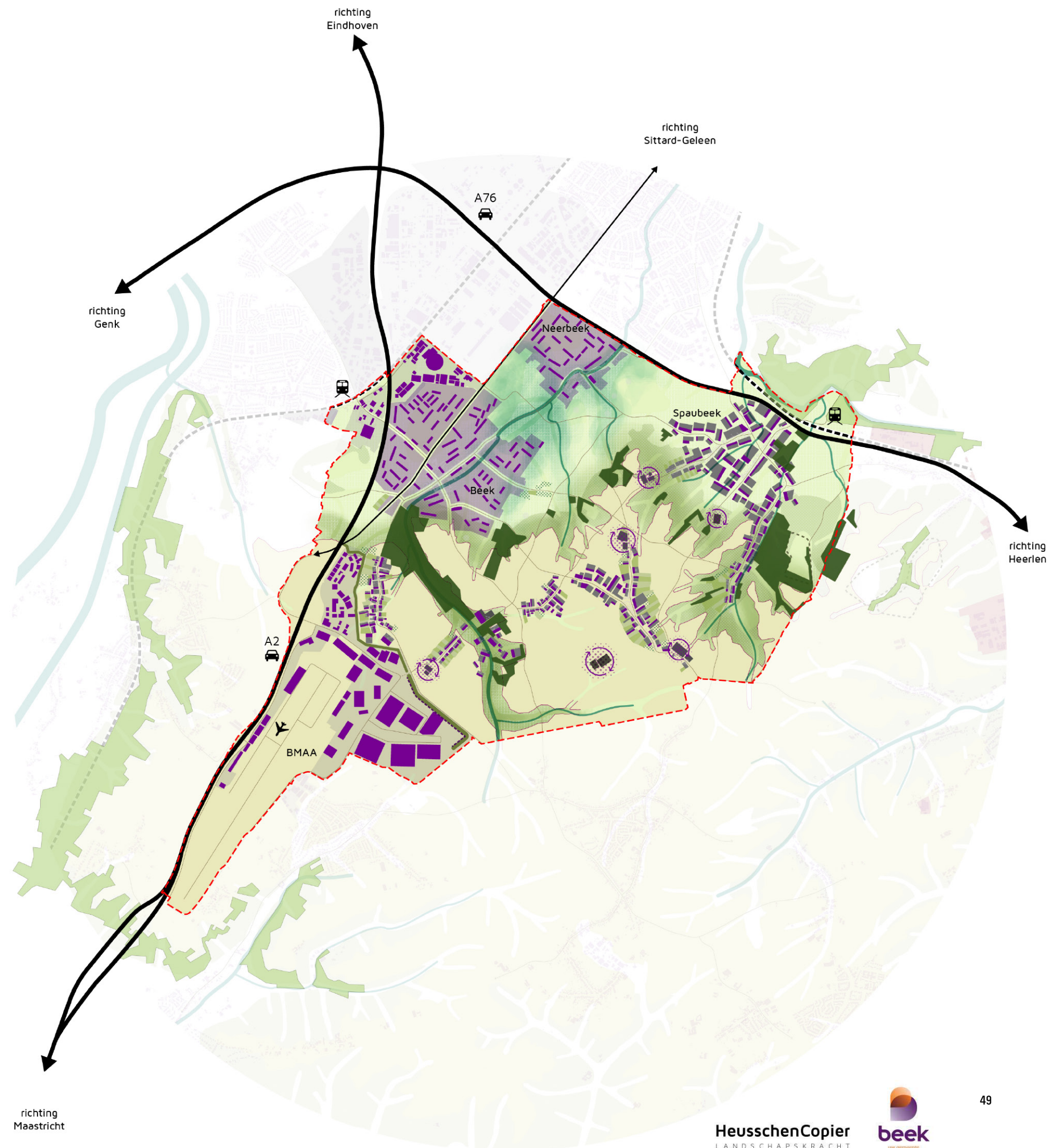
zon-op-dak op individueel initiatief in de bebouwde omgeving

streven naar energetisch zelfvoorzienende agrarische ensembles

zonnepanelen op binnenzijde grondwal BMAA

De binnenzijde van de grondwal die het buitengebied en het bedrijventerrein BMAA van elkaar scheidt kan ook in aanmerking komen als locatie voor zonnepanelen. Doordat deze locatie uit het zicht ligt en niet voor agrarische doeleinden wordt gebruikt kunnen hier zonder aantasting van de ruimtelijke kwaliteit zonnepanelen worden geplaatst. Ook kunnen parkeerterreinen (bijv. bij de luchthaven of Makado) worden voorzien van zonnepanelen waaronder kan worden geparkeerd.

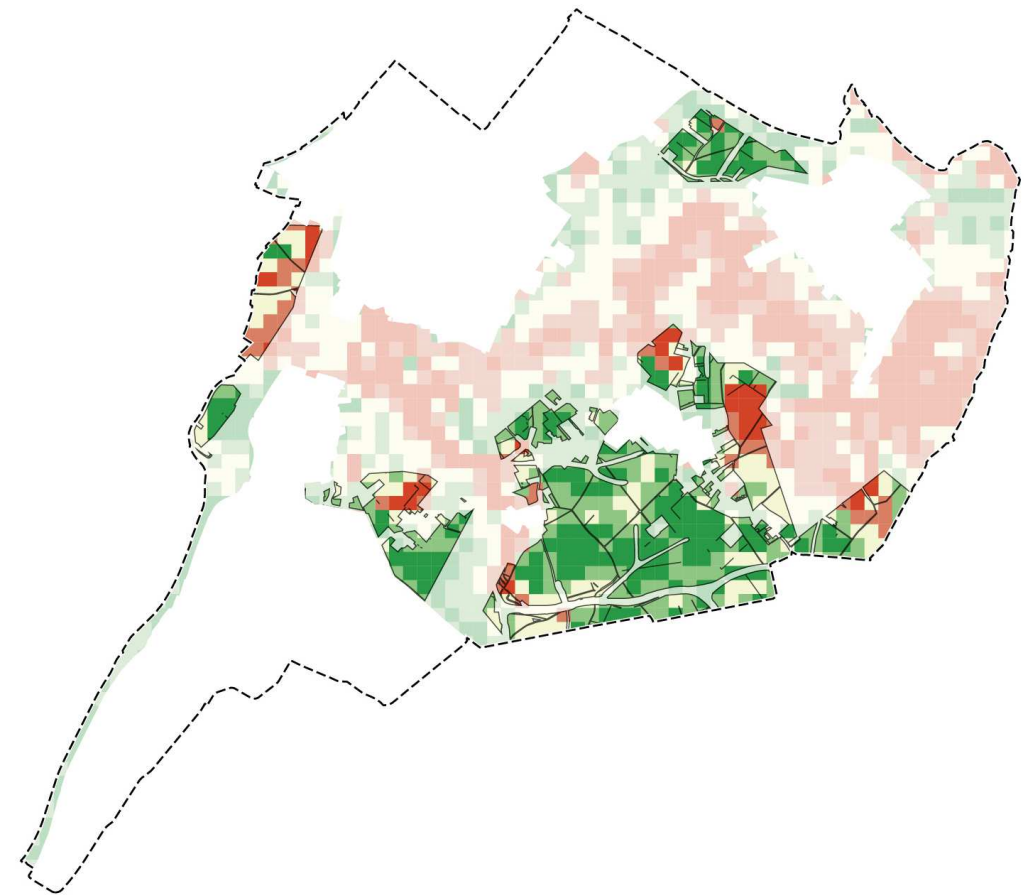
Vanuit deze overweging verdient het de aanbeveling om zon-op-daken te realiseren op de beschikbare werklocaties, en geen zonnevelden in het landelijk gebied aan te leggen.

Het advies is hierbij om rekening te houden met de landschappelijke verdiepingsstudie Wind en Zon Zuid-Limburg vanuit RES-ZL. Deze studie bewaakt de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap en zorgt voor concrete bouwstenen met als doel om een samenhangend Ruimtelijk Afwegingskader (RAK) voor heel Zuid-Limburg op te leveren. De resultaten van deze RAK kunnen doorvertaald worden naar de ruimtelijke kaders (o.a. de Omgevingsvisie) van alle gemeenten in Zuid-Limburg

Het doel is te komen tot een eenduidige aanpak, een zorgvuldige inpassing en een 'level playing field' voor energie-initiatieven die veelal moeten concurreren met andere ruimtelijke opgaven.

De landschappelijke verdiepingsstudie zit in de afrondingfase. Hierna dient vastgesteld te worden hoe de resultaten gaan landen in een RAK en ruimtelijke kaders, zodat de resultaten helderheid gaan geven over de gebieden of en zoja, waar, zon goed inpasbaar is in het buitengebied van Beek.

Voor de overige bebouwde omgeving (dorpskernen) geldt dat verduurzaming en het aanbrengen van zonnepanelen op individueel initiatief kan plaatsvinden. Met name de omgeving van het Makado-complex leent zich voor het realiseren van zon-op-dak, en mogelijk boven de parkeerterreinen. Gezien de ruime dimensionering van dit gebied kan een bijdrage van 7 miljoen KWh/jaar aan de opgave worden geleverd binnen het bebouwd gebied.

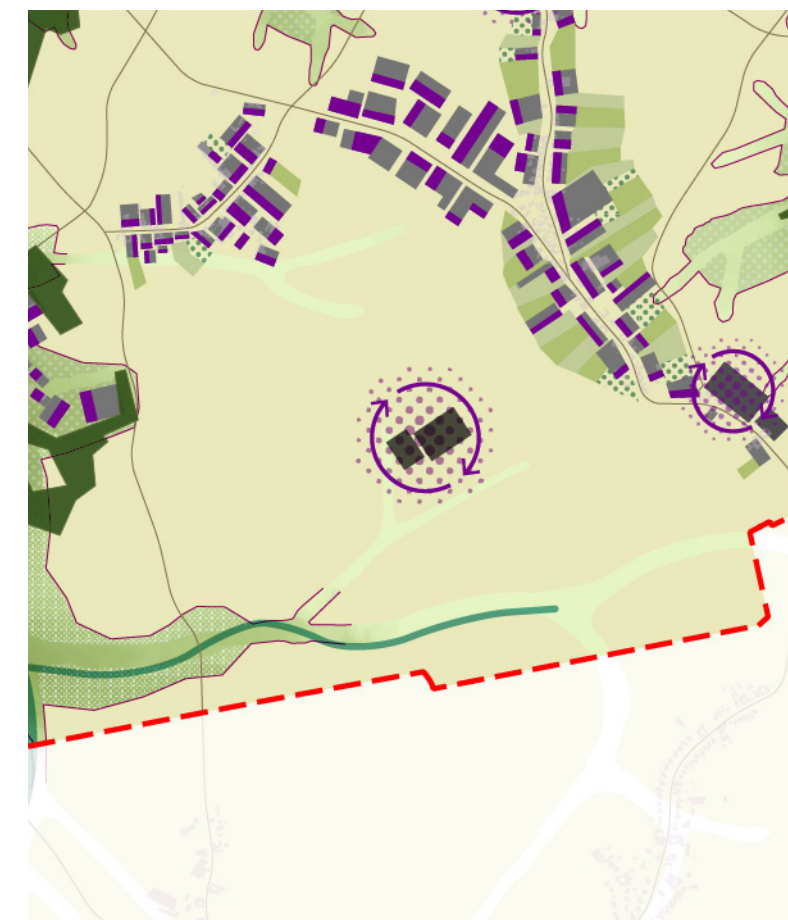
De zoekgebieden van de gemeente Beek uit de RES 1.0 bevinden zich vooral op het plateau van Schimmert. Het realiseren van zon-op-land op dit plateau zou de kernkwaliteit "contrast tussen open en besloten ruimte" aanzienlijk aantasten.

In het bebouwde gebied kan zon-op-dak worden gerealiseerd op individueel initiatief, waarmee kleine bijdragen worden geleverd aan de verduurzaming.

De bedrijventerreinen kunnen aan de opgave bijdrage middels zon-op-dak, de potentiële oppervlaktes zijn hier groot.

In het buitengebied kunnen agrarische ensembles waar mogelijk zelfvoorzienend worden qua energieproductie en -consumptie.

WONEN IN HET BUITENGEBIED

Karakterisering:

Doordat de gemeente Beek in de oksel tussen de A2 en de A76 gepositioneerd is, wordt het vaak onterecht slechts als een uitloper van de stedelijke cluster Sittard-Geleen beschouwd. Vanuit de stedenbouwkundige structuur gezien is het correct dat de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek verdicht zijn, en de landelijke karakteristiek niet overal in gelijke mate beleefbaar is. Dit geldt in het bijzonder aan de kernranden, waar de oorspronkelijke binding met landschap grotendeels verbroken is.

Tegelijkertijd biedt deze ligging ook kansen: in Limburg kent de gemeente Beek het hoogste aantal forenzen. Landelijk wonen in Zuid-Limburg met het Heuvelland in de directe nabijheid kan worden gecombineerd met een werklocatie die (ver) buiten de gemeente ligt en vanwege de aanwezigheid van uitstekende verbindingen goed bereikbaar is. Deze combinatie vormt een unieke selling point voor de gemeente.

In de overige kernen in de gemeente (Genhout, Geverik, Kelmond, Spaubeek) is de oorspronkelijke, dorpse lintstructuur nog duidelijk herkenbaar, hoewel op sommige plaatsen de ruimtes tussen de linten dichtgebouwd zijn, en latere uitbreidingen met de rug naar het landschap gekeerd zijn.

Voor de gemeente als geheel geldt dat de visuele impact van de Chemelot site zeer duidelijk is, evenals de aanwezigheid van BMAA en de bedrijventerreinen die langs de A2 ontstaan zijn.

Dit alles leidt tot grote contrasten in de woonomgeving, variërend van een authentieke, Zuid-Limburgse landschap tot kunstmatige bedrijventerreinen en grootschalige infrastructuur, vaak op een steenworp afstand van elkaar.

Visie:

Woonkwaliteit is een fragiel gegeven, wat gegeven de ontwikkelingen in de omgeving snel aangetast kan raken. Voorbeelden zijn ontwikkelingen in de kern zelf (verkeersdruk, verdichting, hittestress, kernranden die met de rug naar het landschap zijn gekeerd) of de directe omgeving (bijvoorbeeld bedrijventerreinen, teeltondersteunende voorzieningen). Woonkwaliteit dient dus zorgvuldig ontwikkeld en bewaakt te worden. Anderzijds geldt ook dat middels vaak eenvoudige ingrepen een significante kwaliteitsimpuls gerealiseerd kan worden. Voorbeelden zijn het realiseren van groen in en rondom de kernen, het openhouden en versterken van ruimtelijke-visuele verbinding met het buitengebied en het creëren van een duidelijke recreatieve zoning. Deze visie zet daarom in op het behouden van wat waardevol is. Dit betekent zeker niet dat “niets meer kan”, maar dat geplande ontwikkelingen kwalitatief vormgegeven dienen te worden, altijd met de gedachte dat in Beek het beste van twee werelden samenkomt – nu en in de toekomst.

Het benutten van de landschappelijke overgang binnen de gemeente dient ook hier als uitgangspunt. Direct grenzend aan de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek ligt een kwalitatief uitloopgebied dat voor dagelijks recreatief gebruik (bijvoorbeeld kleine ommetjes, visueel contact met het landschap) zeer waardevol is. Door in te zetten op het behouden en de aanleg van kleine landschapselementen (hagen, boomgaarden, grasranden, solitaire bomen etc.) wordt het gevarieerde en agrarische karakter van deze zone nog verder versterkt tot een dorpsmantel. Door op de helling richting het plateau van Schimmert meer ruimtelijke variatie aan te brengen wordt voor de recreant belevingswaarde toegevoegd. Op de helling ontstaat een verwevingszone tussen uitloopgebied en plateau die qua verschijningsvorm groen en gevarieerd is en de overgang van laag naar hoog accentueert.

Door de vista's (vergezichten) vanaf de Prins Mauritslaan en de A76 te behouden wordt het landschap visueel beleefbaar, ook vanaf afstand. Het agrarische karakter van het Heuvelland wordt dan al beleefbaar voor de passant, en vormt zo een integraal onderdeel van de dagelijkse verkeersbewegingen.

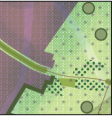
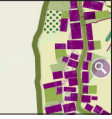
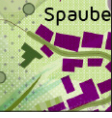
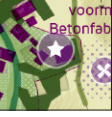
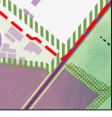
Omgekeerd wordt het groen ook fysiek de kernen in gebracht. Door de kernen te “perforeren” met groene verbindingen wordt belevingswaarde toegevoegd, heldere verbindingen met het buitengebied aangezet en worden de effecten van verstening (hitte-eilanden) afgezwakt.

In de directe uitloopzones rond de kernen bevinden zich tal van cultuurhistorisch waardevolle locaties. Voorbeelden hiervan zijn de Oude Pastorie, Kasteelhoeve St. Jansgeleen, de Sint-Hubertusmolen en de Groeve Spaubeek met het openluchttheater. Door deze locaties te ontsluiten voor diverse gebruikers ontstaat een aantrekkelijk en bereikbaar aanbod van recreatiemogelijkheden in de directe woonomgeving. Een voorbeeld van een gevarieerde ontsluiting is de Schimmerterweg, waarvan de planvorming voor opwaardering op dit moment plaatsvindt. De insteek is deze functionele verkeersverbinding tot een gedifferentieerde route waarbij de “zachte weggebruiker” gescheiden wordt van gemotoriseerd snelverkeer. Een dergelijke aanpak kan gemakkelijk worden doorgezet op andere hoofdwegen binnen de gemeente (bijvoorbeeld de Putbroekerweg of Manegeweg), waardoor het buitengebied beter en veiliger ontsloten wordt, zeker in het hoogseizoen.

Nieuwe woningbouwlocaties waar meerdere woningen worden gerealiseerd zijn op dit moment beperkt tot het terrein van de voormalige betonfabriek in Kelmond. De locatie Potterstraat/Arntzstraat in Spaubeek wordt hierbij ook kansrijk geacht. Voor deze locatie geldt

dat de uitbreiding de kans biedt om de westelijke kant van Spaubeek van een kwalitatief hoogwaardige dorpsmantel te voorzien, de blik op het landschap die men vanaf de A76 heeft duidelijk vorm te geven, en de kwaliteit van de woon- en leefomgeving voor de huidige bewoners te vergroten.

Het is belangrijk dat beide uitbreidingsontwikkelingen met respect voor de landschappelijke context, groen karakter en meervoudige waardecreatie worden ontwikkeld. In incidentele gevallen – die dan ook op een case-to-case basis moeten worden gezien – kan worden geopteerd om incidenteel woningbouw toe te staan in de lintdorpen op het plateau, maar altijd zodanig dat de bestaande lintvormige typologie wordt gerespecteerd en de binding met het landschap behouden blijft.

- behouden en versterken aantrekkelijke dorpsmantel als uitloopgebied voor de kernen (ommetjes) en goede landschappelijke inbedding onaantrekkelijke bebouwingsranden (achterkanten)
- behouden en ontwikkelen groene verbindingen tussen kernen en buitengebied en vice versa als aantrekkelijke groene verbindingen
- versterking groenstructuur langs wegen in buitengebied en doorzetten in de kern als een aantrekkelijke groene verbinding
- behouden en versterken lintdorpen met een dorpsmantel en behouden of creëren verbindingen met het landschap
- behouden duidelijke scheiding tussen woonomgeving Geverik en Technoport Europe
- cultuurhistorische attracties in de directe omgeving ontsluiten, verbinden en vermarkten
- natuurontwikkeling in Groeve Spaubeek en renovatie openluchttheater als aantrekkelijk recreatiegebied in goede balans met de leefbaarheid en natuurwaarden
- gevarieerde hellingzone als aantrekkelijk uitloopgebied
- realiseren aantrekkelijke verbindingen Maasdal, Geuldal en Geleenbeekdal
- ontwikkellocatie woningbouw Potterstraat/Arntzstraat in combinatie met dorpsmantel als afronding van Spaubeek
- herontwikkeling voormalige betonfabriek in Kelmond tot nieuw woonmilieu
- omvormen groene scheidingen tussen kernrand en bedrijventerrein, Makado en Chemelotterrein tot recreatief gebruiksgroen

WERKLOCATIES

Karakterisering:

Door de ligging aan de A2 en daarmee aan de as Maastricht/Sittard-Geleen en de aanwezigheid van BMAA is langs de A2 een omvangrijke werklocatie ontstaan. Over het algemeen ogen de gebouwen en de openbare ruimte representatief, zakelijk en functioneel. De Maastrichterlaan vormt een representatieve entree voor de gemeente. Meer noordelijk langs de A2 liggen de stationsomgeving Beek-Elsloo en bedrijventerrein Beekerhoek. Deze omgeving oogt functioneel, maar is weinig uitnodigend of representatief. De schaal van bedrijventerrein Beekerhoek is kleiner, waarmee het beter aansluit bij de bebouwing langs de Stationsstraat. Echter, het geheel oogt gedateerd en versteend en een verbinding richting het landschap ontbreekt. Het terrein ten noorden van de Wethouder Sangersstraat oogt zakelijk en versteend, evenals de openbare ruimte rondom het Makado-complex. Hoewel er een groene zone is aangebracht tussen de kern van Beek en dit gebied, is de overgang desondanks abrupt. De Beekerhoek ten noorden van de Prins Mauritslaan wordt visueel begrensd door een groenzone, die in zijn volgroeide staat erg massief en anoniem oogt. Langs de A76 zijn, behalve ter plaatse van afrit Spaubeek, geen werklocaties in de gemeente Beek, maar deze snelweg vormt wel een belangrijke verbinding met Parkstad, de A2 en België.

Visie:

In lijn met de visie dat “het beste van twee werelden” ook inhoudt dat er soms een harde en duidelijke scheiding wordt aangebracht begint onze visie met de verhouding tussen werk- en woonlocaties in Beek. De nabijheid van de A2 heeft een aanzuigende werking gehad op bedrijven. Echter, het is ook duidelijk dat nieuwe ontwikkelingen actief moeten bijdragen aan de bestaande en toekomstige omgevingskwaliteit. Concreet betekent dit een duidelijke scheiding tussen het bedrijventerrein rond BMAA en het landelijke

buitengebied dat nu voor landbouwdoeleinden wordt benut. In het bijzonder hebben we hier aandacht voor de overgang van de kernranden naar de werklocaties.

De overgang van de kern Geverik naar het naastliggende bedrijventerrein en de overgang van de kern Beek richting de Makado verdienen een verbetering en verzachting, juist wanneer op deze locaties ook zonnepanelen geplaatst worden. Concreet betekent dit meer variatie in het groen, het creëren van gebruiksvriendelijke, multifunctionele ruimtes en doorgangen. Voor het Makado terrein geldt dat ontstenen of het toepassen waterdoorlaatbare (half) verharding en vergroenen noodzakelijk is, ook gezien de hittestress die ter plaatse optreedt.

Langs de A76, nabij afrit Spaubeek, is een solitair bedrijf gelegen. Deze bedrijfslocatie is niet landschappelijk ingepast en vormt een dissonant met het landelijke en groene buitengebied ten oosten van Spaubeek. Verplaatsing of een verbetering van de landschappelijke inpassing is hier gewenst.

De brede groene bufferzone rondom Chemelot (Wethouder Sangersstraat – Prins Mauritslaan) kan deels worden benut als een brede groene wandelzone wanneer de aanwezige hekwerken meer naar binnen geplaatst worden en een strook langs de Prins Mauritslaan wordt omgevormd tot kwalitatieve wandelzone. Deze mogelijkheid dient echter in samenwerking met de gemeente Sittard-Geleen en Chemelot te worden opgenomen.

Voor alle werklocaties geldt dat het vergroenen en ontstenen van de buitenruimtes een belangrijke opgave is. In het bijzonder de nieuwe locaties rondom BMAA hebben een grootschalig karakter. Door de openbare ruimte toegankelijk, groen en gebruiksvriendelijk voor diverse gebruikers in te richten gaan deze ruimtes ook

als volwaardige ontmoetingsplaatsen met een eigen kwaliteit fungeren.

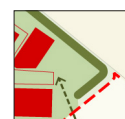
omvormen groene scheidingen tussen kernrand en bedrijventerrein, Makado en Chemelotterrein tot recreatief gebruiksgroen

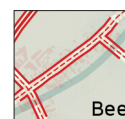
bij transformatie of herinrichting Beekerhoek streven naar meer vergroening, ontstening en verbindingen met het omliggende landschap

handhaven van de duidelijke groene scheiding tussen woon- en werklocatie

behouden duidelijke afbakening bedrijventerreinen BMAA door middel van aarden wal met toevoeging van beplanting aan landschappelijke zijde

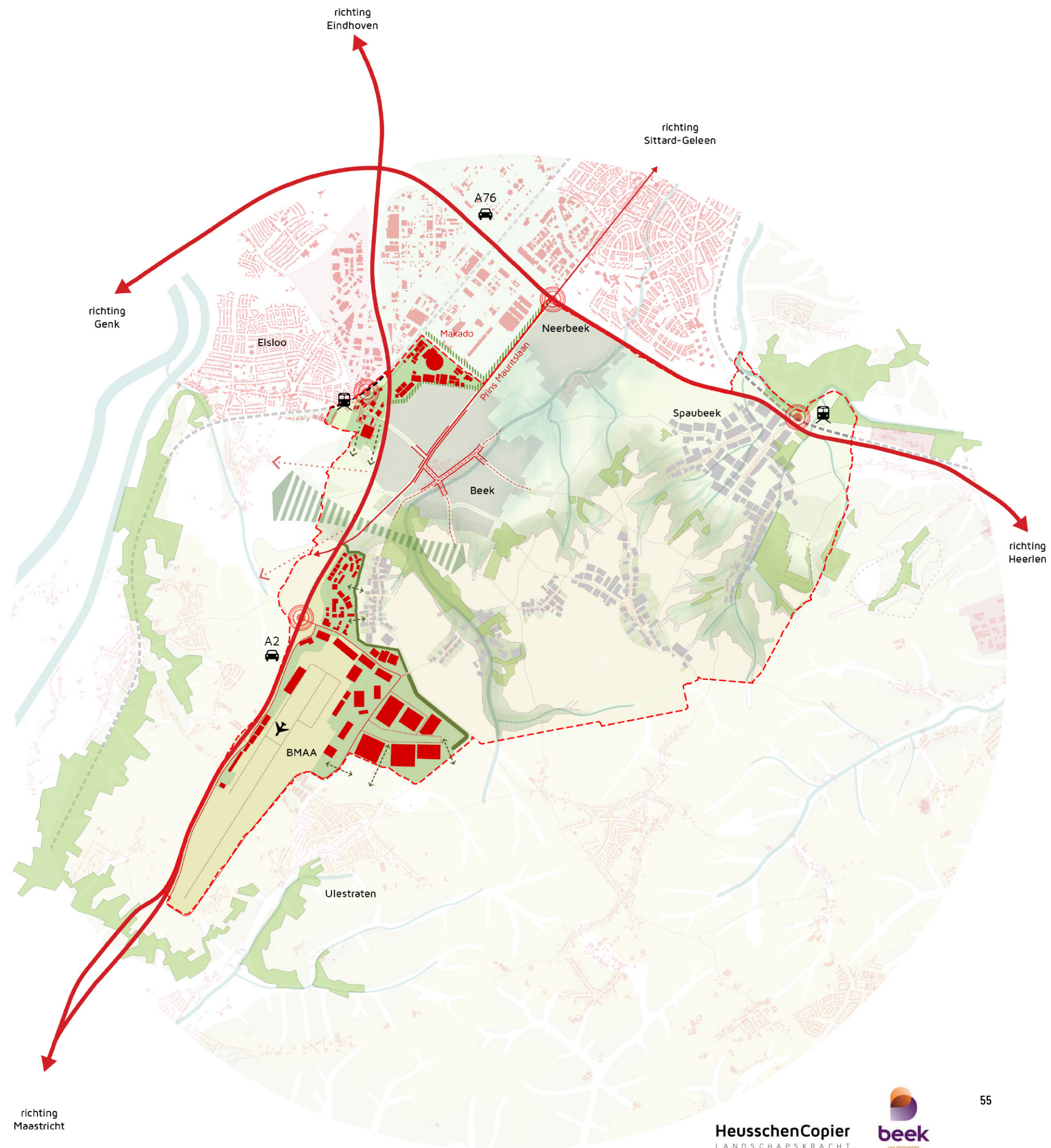
kern Beek als centrum levendige detailhandel

omvormen en opwaarderen entree's tot verkeersveilige belevingslocaties met ruimtelijke (groene) kwaliteit

openhouden verbinding richting Maasdal

RECREATIE EN TOERISME

Karakterisering:

De gemeente Beek maakt onderdeel uit van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, en het buitengebied ademt al direct de sfeer van het Heuvelland. Door de centrale en uitstekend ontsloten ligging langs de A2 en A76 en het spoor heeft Beek een strategische troef in handen. De twee stations binnen de gemeente (Spaubeek en Beek-Elsloo) verschaffen toegang tot een grote variatie aan locaties. Daarnaast is Beek een van de weinige gemeenten in Zuid-Limburg van waaruit het Maasdal, het Geleenbeekdal en het Geuldal/Heuvelland snel bereikbaar zijn. Tot slot is er een omvangrijk wandel- en fietsnetwerk dat vanuit de gemeente gemakkelijk toegankelijk is. Binnen de gemeente liggen aantrekkelijke cultuurhistorische trekpleisters zoals de Oude Pastorie, Kasteelhoeve St. Jansgeleen en de Sint-Hubertusmolen. Groeve Spaubeek met het openluchttheater zal zich in de nabije toekomst ontwikkelen tot een aantrekkelijk wandelgebied. Nabij de gemeente liggen in Beekdaelen de Reusch van Schimmert, Kasteel Terborgh, het Stammenderbos en de Biesenhoeve. In Meerssen, juist ten zuiden van BMAA liggen het Vliekerbos en het Bunderbos. Westelijk van de A2 ligt Catsop met het Bunder- en Elslooërbos en op korte afstand hiervan de Maasvallei.

Het buitengebied bezit vanzelfsprekend de karakteristieken die we op veel plaatsen in Zuid-Limburg aantreffen: authentieke lintdorpen, oude hoeves, fruitweides, glooiende heuvels, plaatselijk een relatief kleinschalig, agrarisch karakter, en de aanwezigheid van een rijk religieus erfgoed in de vorm van kerken, kapellen en wegkruisen.

Visie:

Verbinden en zorgvuldig uitbouwen zijn twee kernbegrippen als het gaat om toerisme en recreatie in de gemeente Beek. In de visie “Licht op Beek” werd reeds benadrukt dat Beek een rijk (cultuurhistorisch) verleden

en toeristisch aanbod bezit. Voor het buitengebied is het nu de kunst het toerisme te balanceren met recreatie en leefbaarheid. De zone tussen de kernen Beek, Neerbeek en Spaubeek (tussenterras) is vanuit de bewoner en de toerist belangrijk. Zoals reeds aangehaald bij het thema landbouw kan het toevoegen van kleine landschapselementen nog bijdragen aan het landelijke karakter, maar ook direct aan de biodiversiteit en waterretentie en kan de beoogde ontwikkelrichting leiden tot een aantrekkelijke dorpsmantel.

Het aanzetten van de landschappelijke kenmerken en gevarieerd gebruik in de hellingzone (zoals een kleinschaliger verkaveling en het vergroenen van de droogdalen) resulteert in een sterk, helder gedifferentieerd en leesbaar ruimtelijk raamwerk voor zowel recreanten als toeristen. Hier is het van belang het landelijke karakter in stand te houden en de mogelijkheden om het landschap te beleven uit te breiden. Dit kan door bijvoorbeeld de bestaande wegen groen aan te zetten en snel- en langzaam verkeer deels te scheiden. Hierbij staat maatwerk voorop: het doel is niet om doorlopende bomenrijen etc. aan te planten, maar om contextgericht groene elementen toe te voegen die de situatie verbeteren. Dit kunnen hagen, graften, bloemrijke bermen, bosjes, boomgroepen of solitaire bomen zijn.

Groeve Spaubeek wordt een belangrijke trekpleister voor extensieve recreatie, zoals wandelen en mountainbiken. Ook hier verdient een zorgvuldige uitbouw van het aanbod de aanbeveling, om te intensieve recreatie, afnemende verkeersveiligheid en bijkomende parkeerdruk te voorkomen. Tevens lijkt de huidige infrastructuur niet berekend te zijn op intensievere verkeersbewegingen. Dit vraagt om een zorgvuldige ontwikkeling van het groevegebied/ Spaubekerbos.

Door de bestaande fietsroutes helder aan te duiden kan Beek een interessant beginpunt of juist eindpunt vormen. Met name de treinstations Beek-Elsloo en Spaubeek spelen hierin een belangrijke rol: zij vormen het visitekaartje van de gemeente. Nu zijn beide stationsomgevingen enigszins anoniem en functioneel. Het ontbreekt aan unieke uitstraling en samenhangende ruimtelijke kwaliteit. Door te investeren in deze omgeving en de verbinding met aangrenzende gemeenten te verbeteren, benut Beek zijn scharnierpositie in Zuid-Limburg.

Met name de verbinding richting Beekdaelen over het plateau van Schimmert is hierbij belangrijk. Het bestaande (historische) wegennetwerk tussen de dorpen biedt tal van mogelijkheden om diverse verkeersstromen te scheiden. Vanuit de gemeente Beek gezien liggen cultuurhistorische parels als de Reusch van Schimmert op een steenworp afstand, waardoor de gemeente kan profiteren van het toeristische verkeer rondom deze locatie.

De kern Beek heeft een sterk verdicht centrum met een uitgebreid voorzieningenaanbod. De woonwijken aan de zuid- en oostkant zijn dorps en verbonden met het buitengebied. Het centrum van Beek is aantrekkelijk en kan – door vergroening – nog aan kwaliteit winnen, en een belangrijke stapsteen worden voor toeristen die van Heuvelland naar Maasdal gaan (of omgekeerd).

Vanwege de strategische ligging van Beek kunnen vooral de verbindingen met de omgeving interessant zijn binnen het bestaande en nog nieuw te ontwikkelen toeristisch-recreatieve aanbod. Het ontwikkelen van een aantrekkelijke verbinding met het Geleenbeekdal vormt een interessante route langs de heringerichte Geleenbeek (Corio Glana) richting het centrum van Sittard. In oostelijke richting betekent het verlengen van de Leisure lane vanuit Schinnen tot aan de Oude Kerk

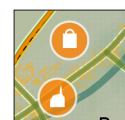
een kans om met behulp van deze bijzondere route een verbinding te leggen met Parkstad (en mogelijk verder richting Kalkbaan en Vehnbahn).

Tussen Technoport Europe en de zuidrand van Beek bestaat de mogelijkheid om de onbebouwde ruimte benutten voor het realiseren van een goede recreatieve verbinding richting Catsop. Catsop ligt tegen het Bunder- en Elslooërbos aan met direct daarachter de Maasvallei waarin de Maasdalroute ligt.

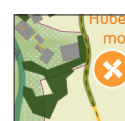
Richting het zuiden kan een goede toeristisch-recreatieve route ontstaan via het Watervolderbeekdal langs landgoed Vliek en de voormalige suikerfabriek. Hierdoor wordt het Geuldal ontsloten vanuit Beek en kan in westelijke richting ook de A2 worden gekruist bij Kruisdonk zodat ook hier de Maasvallei kan worden bereikt. Ook de mogelijke herinrichting van de Schimmerterweg kan een aantrekkelijke verbinding vormen richting het hart van het Heuvelland. Kortom, vooral de recreatieve routestructuren, in combinatie met de groene verbindingen, geven invulling aan de scharnierpositie die Beek inneemt in dit deel van de regio.

benutten lokale cultuurhistorische attracties

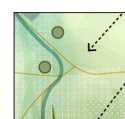
kern met hoogwaardige winkel- en
faciliteitsvoorzieningen

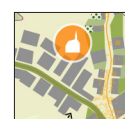
herinrichten Schimmerterweg als verkeersveilige en aantrekkelijke
toeristisch-recreatieve verbinding voor automobilist, wandelaar,
fietser en ruiter tussen Beek en het Heuvelland en vice versa

gevarieerde hellingzone met kleine
landschapselementen en gezoneerd recreatief gebruik

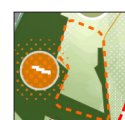
behouden en veiligstellen open vista (vergezicht) op
het landschap

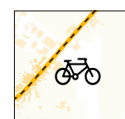
behouden lintdorpen met een intacte dorpsmantel,
verbindingen met het landschap en cultuurhistorie, waar
dit afwezig is bouwen aan een nieuwe dorpsmantel

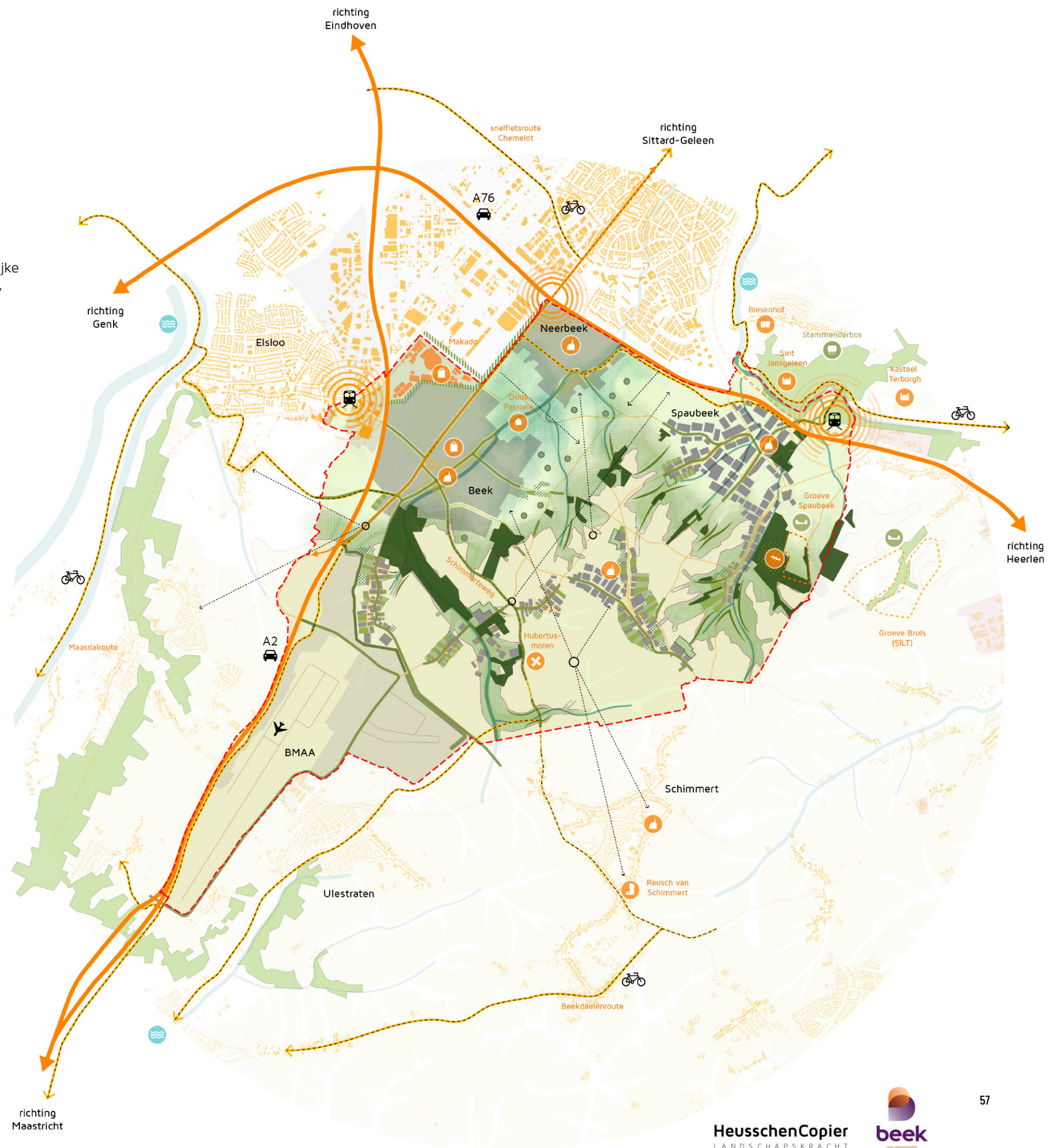
realiseer representatieve entrees en
stationsomgevingen die dienen als knooppunt in
routenetwerken

natuurontwikkeling in Groeve Spaubeek en renovatie
openluchttheater als aantrekkelijk recreatiegebied in
goede balans met de leefbaarheid en natuurwaarden

aansluiten op regionale wandel- en fietsnetwerk (bijv.
Beekdaalenroute, snelfietsroute Chemelot, Pieterpad,
Maasdalroute)

GROENBLAUW RAAMWERK

- > Werk altijd aan het versterken van het landschappelijk raamwerk bij het aanpakken van ruimtelijke/maatschappelijke opgaves
- > Benut de scharnierpositie van de gemeente, zowel intergemeentelijk als regionaal
- > Beschouw Beek als een groene kransslagader die aanhaakt op meerdere bovengemeentelijke verbindingen, zoals met het Maasdal, Geleenbeekdal, Geuldal en het Heuvelland via het plateau van Schimmert
- > Versterk het raamwerk zodat het kan bijdragen aan het verbeteren van de biodiversiteit, de wateropgave, de landbouwtransitie en het behoud en de versterking van de kernkwaliteiten

LANDBOUW

- > Verbeter de bodemweerbaarheid door verhogen organisch stofgehalte, natuurinclusieve landbouw, aanleg kleine landschapselementen en maatregelen ter verbetering van de waterretentie en -infiltratie
- > Behoud het ruimtelijk onderscheid tussen de landschapstypen (plateau, hellingzone en tussenterras/dal)
- > Laat de agrarische sector weer de rol van brede landschapsbeheerder spelen en bied lange-termijnperspectief met eerlijke en structurele vergoedingen

WONEN IN HET BUITENGEBIED

- > Realiseer waar mogelijk robuuste fysieke en visuele verbindingen met het landschap
- > Bouw aan kwalitatieve, kleinschalige dorpsmantels en voorkom verrommeling
- > Perforeer waar mogelijk het bebouwd gebied met "groene vingers"
- > Respecteer de lintstructuren van de dorpen en behoud de (visuele) verbinding met het landschap
- > Realiseer kwalitatieve uitloopgebieden rondom de kernen
- > Ruim de verrommeling in het buitengebied waar mogelijk op

ENERGIE

- > Volg waar mogelijk de zonneladder van Provincie Limburg
- > Werk aan ruimtelijk kwalitatieve opwekking van duurzame energie in het bebouwd gebied

WERKLOCATIES

- > Differentieer duidelijk tussen werklocaties en buitengebied
- > Werk aan kwalitatieve grenzen rondom de werklocaties. Beter een goed vormgegeven scheiding dan een verrommelde tussenzone
- > Laat werklocaties bijdragen aan maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie, waterretentie, biodiversiteit en energie-opwekking
- > Realiseer aantrekkelijke en groene buitenruimtes rondom werklocaties en voorkom verstening

TOERISME EN RECREATIE

- > Benut de scharnierpositie van de gemeente, en zet in op (bestaande) verbindingen met wandel- en fietsroutes zowel gemeentelijk, intergemeentelijk, regionaal en euregionaal
- > Durf te differentiëren voor de bewoner en verschillende typen toeristen. Maak duidelijke keuzes in aanbod, intensiteit van gebruik en aantallen
- > Werk rondom de kernen aan een groen, gevarieerd landschap met een hoge belevingswaarde, met name voor de lokale gebruiker
- > Waardeer de gemeentelijke entrees en stations op van zakelijke locaties naar belevingslocaties
- > Bouw bestaande cultuurhistorische highlights uit en zet in op kwaliteit over kwantiteit

COLOFON

Visie Buitengebied Beek

Status: definitief concept

Opdrachtgever: Gemeente Beek

Projectnummer: 20848

Datum: 8 november 2022

HeusschenCopier

LANDSCHAPSKRACHT

Ramón Copier
Marc Heusschen
Pim Lucassen
Otto Paans
Mike Tomassen

HeusschenCopier
Rijksweg 12
6217 AE Gulpen
0031 (0)43 458 34 37
info@heusschencopier.nl
www.heusschencopier.nl

kernteam

Luc Bischoff
Ralph Diederer
Sander Hannen
Tonino Mariani (tijdelijk)

deelnemende organisaties klankbordgroepen

IVN Spau-Beek
LLTB
Milieugroep Schinnen-Spaubeek
Natuurmonumenten
Stichting Limburgs Landschap
Visit Zuid-Limburg
Waterschap Limburg

